

**JMG – INSTITUTIONEN FÖR
JOURNALISTIK, MEDIER OCH
KOMMUNIKATION**

PUTIN ÄTER LIM OCH UTOMJORDINGARNA SER PÅ

En retorisk analys av mem rörande kriget mellan
Ryssland och Ukraina

Andersson, Johannes & Carlsson, Fanny
Institutionen för Journalistik, medier och kommunikation

Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	MK1500 Examensarbete i Medie- och kommunikationsvetenskap
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Vt 2022
Handledare:	Orla Vigsø
Kursansvarig:	Malin Svenningsson

Abstract

Examensarbete: 15 hp
Program och/eller kurs: MK1500 Examensarbete i Medie- och kommunikationsvetenskap
Nivå: Grundnivå
Termin/år: Vt 2022
Handledare: Orla Vigsø
Kursansvarig: Malin Svenningsson

Sidantal: 39 exklusive referenser och bilagor
Antal ord: 19409
Nyckelord: Mem, internetmem, kritisk retorikanalys, kvantitativ tematisering, retorik, semiotik, inkongruens, Reddit, satir.

Syfte: Att undersöka form och innehåll på mem publicerade i krigs/krissituationer.

Teori: Retorik, semiotik, intertextualitet, inkongruens.

Metod: Kvantitativ innehållsanalys i form av en kvantitativ tematisering och kvalitativ textanalys i form av en visuell retorisk analys.

Material: 127 mem publicerade på den internetforumet Reddit, från krigets start den 24 februari 2022 och en månad framåt (24 mars 2022).

Resultat: Resultatet visar att innehållet till stor del handlar om att förlöjliga Ryssland och deras ekonomi samt Putin, att hylla ukrainare eller att ventilera om världsläget. Endast ett av 127 mem framställer Ryssland positivt. Det finns vissa skillnader i hur memmen är konstruerade – där de mem som förhåller sig kritiska är personligt riktade, samtidigt som de mem som är positiva använder sig av motsatsförhållanden. De mem som rör världsläget har sällan ett tydligt offer för satiren. Gemensamt för materialet är att det i hög grad bygger på intertextualitet och inkongruens, där skapare och mottagare tillsammans skapar mening. De retoriska och satiriska budskapen förstärks genom delade kulturella, politiska och historiska synvinklar, där memmen blir mer komplex för varje lager av intertextualitet mottagaren kan avtäcka. Vidare visar studien att mem är en form av epideiktisk retorik och att det finns en stark koppling till satirens klassiska funktioner att kritisera och underhålla. Vårt resultat visar att mem både kan fungera sammanhållande för olika diskursgemenskaper och som ett sätt att bearbeta och hantera krissituationer.

Förord

Tack till alla anonyma Redditörer som bidragit med material till vår analys och fått oss att skratta utan att kräva någonting annat än en upvot i gengäld. Stort tack till Orla Vigsø som handlett oss genom vårt uppsatsskrivande med uppmuntran och peppande ord. Tack även till våra kurskamrater, John och Arvid, för trevligt sällskap samt Geoguessr och Wordle för välbehövda pauser. Slutligen ett stort anti-tack till den pågående inflationen som ledde till högre priser på både kaffe och öl när vi behövde det som mest.

Executive summary

The morning of February the 24th 2022, the world woke up to the news that Russia had invaded its neighboring country Ukraine. After eight years of low-intensity fighting in the Crimean peninsula, Russia conducted a full-scale invasion. The world quickly responded with criticism, condemnation, and harsh sanctions against Russia. In traditional media, the debate is conducted by politicians, experts and opinion leaders in more traditional ways. On internet forums, however, the topics and content seem more unconventional. On Reddit, memes about Ukrainian soldiers telling a Russian warship to f*** themselves quickly became popular, and previously unknown Ukrainian farmers became viral internet sensations after seemingly stealing tanks from the invading army with their tractors.

This thesis is about internet memes concerning the war, and the immediate effects of the war, using quantitative thematic analysis and qualitative rhetoric analysis to determine which subjects are the most common to post memes about, and how these are presented. The combination of methods gives a perspective on which factors contribute to the popularity of a meme.

The selection is based on the most popular memes during the initial month of the war (the 24th of February 2022 to the 24th of March 2022). The material is sourced from the subreddit r/memes on the internet forum Reddit, with over 18 million members. Our findings suggest that the material consists of 25 different themes with memes that (1) ridicule the Russian economy, (2) ridicule Vladimir Putin, (3) celebrate Ukrainians, and (4) concern the world situation in general. Only one of the 127 memes included in the material portrays Russia positively. Using the theoretical framework of rhetorics, semiotics, intertextuality and incongruence – with a perspective on humor and traditional satire, we have found patterns in the material. Our findings suggest that memes that ridicule the Russian economy and Putin are personally targeted showing negative things about them to make a point, whereas memes that celebrate Ukrainians put them in an opposite relationship to create a hero/villain relationship. Regarding the theme of the world situation in general, the content is generally not aimed at a specific person or object, or takes a political stance.

With this in mind we conclude that the rhetorical function of memes in a crisis is (a) an epideictic form of rhetoric expression, that binds together people who agree on a topic, and (b) a way to process stressful and negative emotions. This connects to the basic functions of traditional satire; to criticize and entertain, and bring humorous perspectives to political topics. What the popular memes have in common is that they are largely based on intertextuality and incongruence and that the enthymeme is the most common rhetorical trope.

Memes, which are complex multimodal texts, consist of several layers of meaning-making and can be understood on several levels. We suggest that the rhetorical power of a meme lies in the relationship between the producer and the consumer, and how they make sense together. The rhetorical power is amplified by the reader sharing cultural, political and historical knowledge with the producer; which determines how many layers of intertextuality the consumer can detect. These are factors that possibly also determine the popularity of a meme. We further suggest that future research should focus on comparing how images portrayed in traditional media relates to images portrayed in memes, and qualitative interview studies to determine people's attitude towards memes.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Bakgrund	2
2.1 Inom- och utomvetenskaplig relevans	2
2.2 Satir	2
2.3 Mem	2
2.4 Mem och politik	3
2.5 Reddit	4
2.6 r/memes	4
3. Tidigare forskning och teori	5
3.1 Tidigare forskning	5
3.1.1 Innehållsstudier av coronarelaterade mem	5
3.1.2 Kulturella betydelser och intertextualitet	5
3.1.3 Retorisk och semiotisk analys av mem	6
3.1.4 Humor och satir som retoriskt verktyg	7
3.1.5 Multimodalitet	7
3.1.6 Satir och mem i krissituationer	8
3.2 Teoretiskt ramverk	10
3.2.1 Retorik	10
3.2.2 Semiotik	10
3.2.3 Intertextualitet	11
3.2.4 Inkongruens	11
4. Syfte och frågeställningar	12
5. Metod	13
5.1 Kvantitativ innehållsanalys	13
5.1.1 Saldañas (2013) modell för kvantitativ tematisering av data	13
5.2 Kvalitativ textanalys	14
5.3 Urval	15

5.2 Reflektion över metod och urval	16
6. Resultat och analys	18
6.1 Kvantitativ innehållsanalys (tematisk kodning)	18
6.2 Kvalitativ textanalys (retorisk/semiotisk analys)	20
6.2.1 Förlöjligande av ryska ekonomin	20
6.2.2 Djupanalys av mem 9. “is 40000 rubles enough comrade?” (figur 6.1).	21
6.2.3 Förlöjligande av Putin	23
6.2.4 Djupanalys av mem 14. “A sticky situation” (figur 6.2).	24
6.2.5 Djupanalys av mem 43. “Not again...please” (figur 6.3)	25
6.2.6 Djupanalys av mem 19. “Saint Putin” (figur 6.4)	27
6.2.7 Hyllning av Ukrainare	28
6.2.8 Djupanalys av mem 55. “Chad Ukrainians” (figur 6.5)	29
6.2.9 Världsläget	31
6.2.10 Djupanalys av mem 22. “finally something new after 2 whole seasons of pandemic arc” (figur 6.8)	32
6.2.11 Ryssland framställs som starkt	34
6.2.12 Djupanalys av mem 44. “Modern problems require modern solutions” (figur 6.9)	34
7. Diskussion	36
7.1 Sammanfattning	36
7.2. Slutdiskussion	36
7.3 Förslag på vidare forskning	39
Referenser	40
Bilagor	45
Bilaga 1	45
Bilaga 2	46
Bilaga 3	47

1. Inledning

“*Russian warship, go fuck yourself!*”. Det var vad den ukrainske soldaten Roman Grimov svarade, från ön Zminy (mer känd som Snake Island) i Svarta havet, till ett befäl ombord på ett ryskt krigsfartyg efter att ha blivit uppmanade att lägga ned sina vapen och ge upp (Lister & Pennington, 2022). Citatet blev direkt populärt och florerade i digitala medier, men syntes även på flaggor och under demonstrationer, såväl som på reklampelare i Ukraina.

Den 24:e februari 2022 invaderade Ryssland sitt grannland Ukraina – någonting som snabbt fick svar från omvärlden med fördömanden, kritik och hårda sanktioner mot Ryssland. Samtidigt varnade Rysslands president Vladimir Putin omvärlden med att den som blandar sig i kommer mötas av något aldrig tidigare skådat i historien, något experter tolkade som ett kärnvapenhot (Sveriges Radio, 2022). Men Ryssland möttes snabbt av ett starkt motstånd i Ukraina. Under krigets första dagar spreds rykten om ett ukrainskt flygaress som kallades “Kievs spöke”, män mellan 18 och 60 år förbjöds att lämna landet och uppmanades istället att slåss mot den ryska armén, och en ny folksång skrev på uppmaning av den ukrainska armén. De ekonomiska sanktionerna och krigets globala påverkan gjorde sig redan i ett tidigt skede påmint för omvärlden. Rubeln störtade, den ryska börsen stängdes, oljepriset skenade och redan höga energipriser spåddes följa med in i framtiden.

Det nuvarande invasionskriget har sin början i Rysslands annektering av Krimhalvön, som ägde rum under början av 2014. De soldater som då dök på Krimhalvön bar uniformer utan markering och kallades för “små gröna män”. Trots indikationer på att de i själva verket var ryska soldater förnekade Putin till en början att Ryssland hade någonting med annekteringen att göra och hävdade istället att det rörde sig om separatistiska utbrytargrupper med frivilliga lokalbor. Under 2015 vände dock Putin och erkände att Ryssland låg bakom annekteringen (Schreck, 2019). Kriget i Ukrainas östra delar har sedan dess bestått av ett lågintensivt krig, tills det att Ryssland attackerade hela Ukraina genom en fullskalig attack i februari 2022. Något som Ryssland själva kallar en specialoperation, men som västerländska medier och ledare kallar ett krig.

I dagspress och traditionella medier förs debatten av ledarskribenter, journalister, opinionsbildare och experter. Historiskt sett har satirteckningar varit ett vanligt sätt att skämta om och bearbeta krig och kriser – under andra världskriget gjorde man parodi och politisk satir av Hitler, och under kalla kriget användes atombomben ofta i skämtteckningar för att skämta om de rädslor som fanns hos medborgare (Webb, 2019; Webb, 2018). Idag är dock inte satirteckningar i tidningar särskilt vanligt. Mem, som har många likheter med klassiska satirteckningar – då de också har en kritisk och underhållande funktion, som ger ett humoristiskt perspektiv på politiskt intressanta ämnen och handlar om att kommentera och posta skämt om politiker (Declercq, 2018; Brown & Russell, 2019:410; Shifman, 2014:119ff) – florerar dock i hög grad på internet. Hur förs då debatten och utbyten av åsikter i kristider på plattformar där internetmem är populära? Tidigt i krigets skede blev ukrainska bönder subjekt för mem då filmer publicerades när de bogserar övergivna ryska stridsfordon. Uppgifter om den ukrainska stridsviljan, eventuella krigshjältar, ukrainska bönder, folkmusiken och svaret till stridsfartyget blev även de snabbt populära mem i digitala medier. Så populära att vissa av dem trycktes som frimärken (Harding, 2022). På samma sätt blev även omvärldsläget, höjda priser och diskussioner om ett stundande tredje världskrig en del av debatten på internetforum.

Internetmem är idag en viktig, men kanske förbisedd, del av den offentliga debatten, där miljontals användare delar med sig och tar del av meningsfullt material. Riktas sig de mem som publiceras om situationen på nätet främst mot personer eller fenomen, inrikes eller utrikes mål, och vilken form har de? Det är någonting vi är intresserade av att undersöka i denna uppsats – genom att utföra en retorisk analys av mem publicerade på internetforumet Reddit, som har nästan en halv miljard månatligt aktiva användare från hela världen (Reddit, 2019).

2. Bakgrund

2.1 Inom- och utomvetenskaplig relevans

Mem har snabbt blivit en naturlig del av det digitala medielandskapet. De går snabbt att skapa, sprida och dela via sociala medier. Forskningsfältet kring mem är relativt nytt – men har vuxit sig starkare sedan presidentvalet i USA 2008 där politiska mem fick en stor roll i presidentvalet (Shifman, 2014). Eftersom forskningen fortfarande är i ett tidigt stadie, finns det kunskapsluckor på området. Samtidigt kan mem berätta mycket om den digitala kulturen och meningsskapande aktiviteter som sker på internet (Shifman, 2014). Världen är precis på väg ur en global kris och i början av en ny – där Europas, och till stor del även världens, säkerhetsordning har förändrats och världskrigshotet är större än under de cirka 45 år som kalla kriget varade (Tantarova, 2022). Genom dels kunskapen om internetmems genomslagskraft i tidigare presidentval, samt bristande forskning på området om och det kritiska omvärldsläget, anser vi att denna studie är viktig att genomföra.

Det har tidigare forskats på användning och spridning av internetmem i det lågintensiva kriget mellan Ryssland och Ukraina som började 2014, bland annat av Wiggins (2016), och även om andra kriser som drabbat omvärlden nyligen. Inte minst om coronapandemin som drabbade världen år 2020. Jessica Gall Myrick, Robin L. Nabi och Nicholas J. Eng (2021) har studerat internetmem under pandemin, och Pulos (2020) har studerat mem från samma kris – men även övergripande hur internetmem i kristider ser ut, verkar och fungerar. Att djupdyka i innehållet och de retoriska funktioner mem har – inte minst i krissituationer – är därför av relevans. Humor och retorik har traditionellt sett haft en viktig funktion i det demokratiska samhället, som ett intellektuellt och känslomässigt verktyg där man kan få utlopp för ångest och rädslor (Benacka, 2017:12ff). Vi tror att innehållet i mem kan säga mycket om vår samtid. Genom att undersöka hur innehållet i den satir som publiceras i form av mem i det pågående kriget mellan Ryssland och Ukraina, hoppas vi kunna identifiera vilka retoriska funktioner mem har – samtidigt som vi tror att dessa mem kan synliggöra människors rädslor kring den pågående situationen.

2.2 Satir

Det råder delade meningar om vad satir är – och många forskare är eniga om att satir inte helt kan definieras eftersom det utgör ett kluster av innehåll (Declercq, 2018:239). I Svenska Akademiens ordlista beskrivs satir som “förlöjligande skrift; kvickt och bitande hån el. förlöjligande”, och i Svensk Ordbok kan man läsa att satir är “framställning som är ironisk eller hånfull på ett elegant och (ofta) träffande sätt” (Svenska Akademiens ordböcker, uå.).

Det har funnits ett behov av att utveckla begreppet eftersom det är ett blandat uttryckssätt – men en klar definition riskerar också att göra satirbegreppet för snävt, där saker som borde klassas som satir riskerar bli uteslutet. Det pågår därför en ständig kamp mellan befintliga definitioner och nya saker som borde inkluderas (Condren, 2012:382ff). I artikeln *A definition of Satire (And Why a Definition Matters)* föreslår Dieter Declercq (2018) en definition av begreppet, som enligt honom behövs för att förtydliga dynamiken mellan satirens kritiska funktion och dess underhållande funktion – som varit central för satiren sedan dess uppkomst under antiken. Genom att definiera satir som en genre som går ut på att underhålla och kritisera (även om dessa syften inte nödvändigtvis måste samverka eller är helt avgörande för varandra), kan man skilja satir från media som slentrianmässigt identifieras som satir (Declercq, 2018:329).

2.3 Mem

I boken *The Selfish Gene* myntade Richard Dawkins redan år 1976 (2006:192ff) begreppet *meme* (på svenska översatt till *mem*), då beskrivet som en kulturell motsvarighet till gener; det vill säga enheter som sprids mellan människor genom imitation. Detta var innan internet fanns tillgängligt för den stora massan, och ett mem är alltså inte knutet till internet även om det främst är internetbaserade mem vi talar om idag. Ur begreppet härstammar *memetik*, som är teorin om hur mem uppstår och sprids där en

kulturell utveckling sker i en process liknande den inom biologin (Lindfors, 2019). I boken *The Virus of the Mind* utvecklar Richard Brodie (2009:11) idén om vad ett mem är och jämför det med ett kulturellt virus eftersom den symbol, idé eller kulturella produkt ett mem är inte bara ärvs utan också replikeras, muterar och svarar evolutionärt. Ett mem kan dö ut, och vad som blir ett mem har också att göra med selektivitet och konkurrens (Ross, 2017; Brodie, 2009:11).

Internetmem har i flera år varit en stor del av populärkulturen, där många populärkulturella mem är hämtade från internetmem. Inte minst har många ord hämtats från internetkulturen och är idag, i alla fall för vissa, en del av ett vardagligt språkbruk. Ord som bland annat “bae”, “selfie” och “fail” har sitt ursprung i mem och andra fenomen från liknande ursprung letar sig in i våra huvuden genom att vara kulturellt relevanta och omöjliga att glömma bort (Cohen & Kenny, 2020:109). På samma sätt spelar ofta internetmem på populärkulturella fenomen och Carl Chen (2012:13) hävdar att inga nya mem egentligen är nya – utan att användarna som skapar dem är bundna till populärkulturen och det verkliga livets bojar då mem inte kan förstås utan kontext. Chen (2012:16) menar också att många internetmem approprierar populärkultur och förvränger det till något eget.

Mem på internet delas genom exempelvis bloggar, internetforum och sociala medier – och den vanligaste formen är en bild med tillhörande text avsedd att ombildas och delas igen. Men ett internetmem kan också bestå av endast en bild, text, eller video eller något av dessa i kombination. Vad som alltid karaktäriserar ett mem är dock att det blir viralt genom att delas brett (Ross, 2017:289).

Begreppet mem har utvecklats från att jämföras med en kulturell motsvarighet till gener till att definieras som ett slags virus som sprids och muterar på internet (Dawkins, 2006; Brodie, 2009:289; Ross, 2017:11). Enligt Patrick Davidson (2012:124ff) var en smiley eller känslöikon i form av “:-)” ett av de första mem som publicerades på internet, och ett annat tidigt mem kom år 1998 i form av “Hamster dance” – en hemsida med animerade, dansande hamstrar i gif-format som gick från att ha ett hundratal besökare spritt över flera månader till att plötsligt ha tusentals besökare per dag. Gemensamt för dessa är hur de var enskilda föremål som fick ökat inflytande genom centralisering, där människor samlades kring ett och samma fenomen (Davidson, 2012:125ff).

2.4 Mem och politik

I boken *Memes in Digital Culture* skriver Limor Shifman (2014) om hur mem kan berätta om den digitala kulturen, och hur de meningsskapande aktiviteter produktionen och konsumtionen av mem innebär bör tas på allvar eftersom det kan vara en viktig del i hur människor deltar i samhället på ett politiskt och demokratiskt plan. Shifman (2014:41) definierar internetmem som “en grupp digitala föremål med gemensamma drag vad gäller innehåll, form och/eller ställning som skapas med medvetenhet om varandra, och som cirkuleras, imiteras och/eller transformeras via internet av många användare”.

Konstruktionen och konsumtionen av mem är tätt sammanflätad med politiken. Vissa politiska internetmem kan ses som humoristiska samtidigt som andra har en mer seriös underton, men oavsett formen handlar det ofta om att ta en position i debatten. Att dela och sprida dessa typer av mem är en form av politisk deltagande, och sociala medier har kommit att spela en större roll i val där digitaliseringen kan hjälpa till att mobilisera olika grupper. Ofta handlar det om att kommentera och posta skämt om politiker, och ofta är det unga medborgare som inte deltar i den formella politiken som deltar i dessa aktiviteter (Shifman, 2014:119ff). Internetbaserade politiska mem fyller tre huvudsakliga, samverkande, funktioner som går att applicera i både demokratiska och icke-demokratiska processer; (1) *Mem som en form av övertalning eller politisk påverkan*, där mem används i valkampanjer, (2) *Mem som en gräsrotshandling*, där mem har en central roll i att koppla ihop det personliga och det politiska för att samordna grupper, och (3) *Mem som uttrycksmodeller i offentlig diskussion*, där mem är ett lättillgängligt och trevligt sätt att uttrycka politiska åsikter. Denna definition av mem har tydliga likheter med Declercqs (2018) definition av satir – det vill säga att de primära syftena är att kritisera och underhålla. Även Alfie Brown och Francis Russell (2019:410) menar att mem delar ett antal egenskaper med politisk satir, eftersom mem ofta är nedsättande mot

etablissemang och ofta presenteras i form av karikatyrer, samt bidrar med humoristiska perspektiv till politiskt intressanta ämnen.

2.5 Reddit

Reddit är ett amerikanskt internetforum med nästan en halv miljard månatligt aktiva användare från hela världen (Reddit, 2019). På forumet publicerar användare innehåll i olika forumdelar, så kallade *subreddits*, där inläggen kan bestå av text, bild, video och länkar. Användare kan interagera med inläggen via kommentarer och genom att rösta upp eller ned innehåll med så kallade *upvotes* och *downvotes* – där inlägg med flest upvotes kommer att visas högre upp i flödet. Vem som helst kan skapa en ny subreddit på plattformen, och det är skaparen som själv bestämmer regler och agerar moderator för sin subreddit. Som användare har man tillgång till fler än ett flöde; dels kan man ta del av innehåll som dyker upp på startsidan som populärt innehåll, eller så kan man följa specifika subreddits och skapa ytterligare ett flöde som endast visar de subreddits man valt att följa.

2.6 r/memes

r/memes är en av Reddits största subreddit, med 19 miljoner följare (2022-05-23). I forumbeskrivningen förklaras det att ett mem är “ett sätt att beskriva kulturell information som delas” och “en del av en kultur eller ett beteendesystem som kan anses överföras från en individ till en annan på icke-genetiska sätt, särskilt genom imitation” vilket bygger på Dawkins (2006) begreppsdefinition av ett mem. Subredditens har ett flertal regler, däribland att allt som postas måste vara mem, att de inte får bestå av endast text, att memerna måste vara generella och inte handla om personliga erfarenheter, och att rasism och trakasserier inte får förekomma. Det finns också regler om att mem som postas i forumet inte på något sätt får glorifiera krig, terror eller våld.

3. Tidigare forskning och teori

3.1 Tidigare forskning

3.1.1 Innehållsstudier av coronarelaterade mem

I kandidatuppsatsen “Meme-ento mori” utför Manne Berggren Wiklund & Erik Sedin (2020) en analys av politiska coronarelaterade mem på Reddit. Även Ahmed Al-Rawi, Maliha Siddiqi, Xiasou Li, Nimasha Vandan och Karen Grepin (2021) har undersökt covid-19-relaterade mem, i artikeln “A thematic analysis of Instagram’s gendered memes on COVID-19” – här ur ett genusperspektiv, med hjälp av kvantitativ tematisering och kvalitativ djupanalys. Berggren Wiklund & Sedin (2020:17ff) använder sig av deltagarkulturer, socialkonstruktivism, semiotik, internetaktivism och kritisk diskursanalys för att svara på frågor kring hur stor del av materialet på subredditen r/politicalhumor som handlar om coronapandemin, vilka åsikter som framförs och vilka diskurser som framkommer. De utför en kvantitativ tematisering av materialet, med hjälp av Saldañas (2013) modell, och även senare en kritisk diskursanalys av utvalda inlägg för att se vilka budskap som framförs, kombinerat med semiotisk bildanalys för att synliggöra kulturella koder.

Enligt Berggren Wiklund & Sedin (2020:24ff) menar att en stor del av materialet handlar om att rikta kritik mot den politiska och ekonomiska makten, den personifierade makten, politiska motståndare och kritik utan omedelbara objekt. Al-Rawi et al., (2021) menar att den snabba expansionen av sociala medier har underlättat masskommunikation i form av mem – och detta kan ha en inverkan på sociala gruppers handlingar, sociala tankesätt och beteenden (Shifman, 2014; Myrick, 2015 i Al-Rawi et al., 2021:137). Berggren Wiklund & Sedin (2020) drar slutsatsen att coronarelaterade mem har som främsta syfte att underbygga och rättfärdiga en politisk opinion – eftersom man delar mem för att skapa en vi-känsla i olika sociala grupper (Berggren Wiklund & Sedin, 2020:54). Al Rawi et al. (2021:137ff) anser att mem inte bara bör ses som humor – eftersom mem ofta kommunicerar känsliga ämnen och är produkter av den digitala kulturen med många seriösa och underliggande kvaliteter (Al Rawi et al., 2021:137ff). I studien framkommer det att mem är ett verktyg som kan påverka den socialpolitiska dynamiken – och eftersom mem är produkter från olika digitala grupper, kräver de en viss förkunskap inom olika subgrupper för att förstås (Al Rawi et al., 2021:139).

3.1.2 Kulturella betydelser och intertextualitet

Greidina (2017:296ff) skriver att mem karaktäriseras av flera egenskaper – och att det viktigaste är hur de har möjligheten att väcka känslor (oavsett vilken känsla det må vara). Hon menar också att mem är karaktäriserade av interaktionism, vilket utgör grunden för hur populärt ett mem blir. En annan viktig punkt är hur mem bara kan föra med sig mening i en kulturell kontext, och att meningen går förlorad utan kontext (Greidina, 2017:297ff). Mem behöver alltså inte föra med sig någon värdefull information – utan väcker istället associationer hos människor beroende på vilken kontext de befinner sig i.

Även Way (2019) tar upp hur både Denisova (2019) och Wiggins (2019) understryker vikten av kontext för att förstå mem, eftersom de är “halvfärdiga skämt” där läsaren måste “avsluta meningen”. Detta kräver viss kunskap om kulturella och sociala frågor, populärkultur, allmän kunskap, Internet och politiska diskurser (Way, 2019:554). Eftersom mem bara kan förstås i rätt kontext är intertextualitet ett viktigt begrepp inom forskningsfältet, och mem är tydligt intertextuella eftersom de förändras, muterar och replikeras (Shifman, 2014; Ross, 2017:289). Att texter (det vill säga allt som går att läsa; även filmer, bilder, musik m.m.) är intertextuella och bygger på redan befintliga texter på ett explicit och implicit plan är en viktig del av semiotiken (Chandler, 2007:203ff). Intertextualiteten kan både vara rena referenser eller citat från en annan text, men också ha att göra med vilken förförståelse som krävs av läsaren för att förstå den och hur den relaterar till en större struktur (t.ex. en genre) (Chandler, 2007:207).

Bulakh (2020) har studerat hur mem fungerar intertextuellt på sociala nätverk som Facebook, Instagram och Twitter genom att använda sig av intertextuell analys. Heidi E. Huntington (2016) lägger också vikt vid intertextualitet, och menar att mem är en unik form av visuell retorik i aktivistiska och användargenererade sammanhang. I studien "Pepper Spray Cop and the American Dream: Using Synecdoche and Metaphor to Unlock Internet Memes' Visual Political Rhetoric", använder hon sig av en analysmodell för visuell politisk retorik med ett adderat perspektiv för intertextualitet, och menar att mem får sin kraft genom intertextualitet eftersom de presenteras i en retorisk situation där en anonym avsändare och mottagare skapar mening tillsammans. Bulakh (2020) uttrycker att det kan vara svårt att avgöra vart intertextualiteten börjar – då det kan vara svårt att spåra vart ett mem härstammar från då de ständigt fragmenteras. I studien undersöker hon vilka prejudikatformer (det vill säga komponenter av kunskap som företräder en viss kulturell gemenskap) som är förekommande i mem på det ukrainska segmentet av internet. Hon finner fem olika typer av intertextualitet/prejudikatfenomen;

1. *Händelser*. Till exempel sådant som hänt det senaste året, historiska event och andra avgörande händelser.
2. *Slagord*. Slagord och motton från politiska kampanjer för lokala val och presidentval.
3. *Namn och bilder*. Både moderna och historiska figurer såsom politiker, idrottare och popstjärnor.
4. *Kulturella verk*. Tidigare skönlitterära verk, målningar, texter och dylikt.
5. *Mem*. Mem som dykt upp i andra kontexter, till exempel det amerikanska eller europeiska segmentet av internet och lokala mem.

3.1.3 Retorisk och semiotisk analys av mem

Huntington (2016) skriver att det debatterats bland forskare huruvida visuella texter kan klassas som retorik och att vissa menar att mem inte kan tjäna som argument. Hon jämför mem med Aristoteles begrepp entymem, vilket är en typ av argument där slutsatsen lämnas outtalad för mottagaren att fylla i – och eftersom mottagaren själv måste slutföra argumentet får entymemet sin kraft genom att skapa en "självövertygande publik" (Kjeldsen, 2000 i Huntington, 2016:80ff). Form och innehåll är viktiga faktorer för att förstå och identifiera mem, men retoriken i mem är också beroende av relationen mellan avsändare, mottagare, meddelande och sammanhang – och de visuella argumenten engagerar därför mottagaren. Centralt för mems retoriska funktion är hur argument framkommer genom att metaforer rekontextualiseras för symbolisk association och hur sammanställningen av bild och text, och associationen mellan dessa utgör ett mems argument. Intertextualitet och entymem är därför nyckelelement i mems retorisk kraft, och visuell retorik kan fungera som en synekdoke genom att använda det konkreta som en väg till det abstrakta (Huntington, 2016:80ff).

I kandidatuppsatsen "MEMKRIGEN – Politiska mem som retoriskt vapen på Facebook i Sverige" har Emil Kieri (2018) analyserat mem genom en retorisk analys för visuella budskap, där innehållet granskas på en manifest och latent nivå. I analysen ingår mem från svenska politiska Facebooksidor, och i analysen framkommer det att de mem som skapas och sprids syftar till att stärka de som redan har en bestämd åsikt, snarare än att påverka någon från meningsmotståndarens sida. Han trycker på att mem har stora likheter med satirteckningar, men att de skiljer sig i hur de blir till i den mån att det är svårt att veta vem avsändaren är (Shifman, 2014 i Kieri, 2018:6). Även Josefin Johansson har i en kandidatuppsats från 2017 undersökt hur "digitala memes kan skapas för att fungera som inlägg i pågående debatter". Hennes analys innefattar mem som anspelar på en kontroversiell reklamfilm publicerad samma år, och utförs genom en retorisk analys av visuella manifesta och latent budskap. Hon menar att mottagaren måste identifiera sig med budskapet i memen för att det skall framgå, och att mem kan vara ett effektivt medel för aktivism på gräsrotsnivå (Johansson, 2017:41ff). Enligt Kieri (2018:55ff) är de budskap som framförs i politiska mem förenklade och kan därför tilltala människor med en förenklad världsbild, eftersom de främst anspelar på pathos där känslor och reaktioner utnyttjas för att skapa drev.

Luis Enrique Jr. Contreras (2021) har utför en visuell retorisk analys av mem, och tillhörande kommentarsfält, på Instagram-kontot @justhumansof – för att synliggöra implicita, explicita och dolda meddelandefunktioner i mem (Contreras, 2021:24ff). Studien har ett fokus på kapitalism, men det funktioner som Contreras (2021) kartlägger och metoden för analys av mem är relevanta i andra sammanhang med fokus på maktstrukturer och maktförhållanden. Studien lutar sig på att mem är en del av en offentlig diskurs, och att de består av symboliska, metaforiska och satiriska element i form av exempelvis ironi (Contreras, 2021:ibid). Konceptet visuella entymem är en viktig del av analysen av meningsskapandet som sker mellan memskapare och publik – precis som konceptet cirkulation som används för att förstå hur bildernas betydelse skiftar genom imitation, parodi och rekontextualisering (Contreras, 2021:25ff). I studien framkommer det att politiskt innehåll på nätet kan stimulera uttryck som är kritiska till den rådande hegemonin, och att användare kan utnyttja det digitala utrymmet för att ventilera sina upplevelser och föras samman genom att skratta åt och förlöjliga makthavarna (Contreras, 2021:74ff).

3.1.4 Humor och satir som retoriskt verktyg

Studier av satir, humor och parodi – både i teorin och praktiken – positionerar dem med en unik förmåga att producera dubbla perspektiv hos de som exponeras för dem. Benacka (2017:15) menar att humorns övertygande potential ökar på grund av publikens engagemang i vad som krävs för att korrekt tolka och upptäcka vilka personer/föremål som förlöjligas. Övertalningen ökar när publiken är involverad i meningsskapandet, vilket relateras till Aristoteles diskussion om entymem. Humor är en viktig del av den retoriska traditionen – och att klassificera humor som ett retoriskt begrepp innebär att erkänna humorns förmåga att övertyga (Benacka, 2017:1). Humor har historiskt sett, precis som den klassiska retoriken, haft en korrigerande funktion i det demokratiska samhället – där den använts för att synliggöra sådant som man anser bör förbättras/förändras – och kan användas för att skapa gemenskap med andra samhällsmedborgare. Därför är humor en viktig del av den nationella identiteten och olika kulturgemenskaper (Benacka, 2017:1ff).

Vad gäller satir är det dock viktigt att notera att den skiljer sig något eftersom den inte bara söker medhåll från publiken om lämpliga föremål för förlöjligande, utan också kräver en medvetenhet om de personer eller ämnen som förlöjligas (Benacka, 2017:9). Satir verkar på två nivåer samtidigt – den första; som är en löjlig värld skapad av satirikern själv för att locka till skratt, och den andra; som är den verkliga världen, avsedd att uppmana till reflektion över hur samhället kan korrigeras. Satiren har därför ett stort fokus på attityder och desto absurdare verkligheten blir – desto mer kan satiren synliggöra ologiska och irrationella händelser för att uppmana medborgarna att ta ställning (Benacka, 2017:11ff). Att engagera medborgare för att skapa förändring i det offentliga rummet är en potentiell funktion för satir – kanske är det rentav idealet (Benacka, 2017:12). Humor – som är både intellektuell och känslomässig, kan fungera som en renande process som skapar ett katarsis hos publiken och således ge utlopp för rädslor och ångest (Benacka, 2017:12).

Sutton (u.å. i Benacka, 2017:12ff) har utformat en teori om hur en humorist väljer ett komiskt surrogat, som liknar ett mål som kan framställa negativa känslor hos publiken. Detta har kopplingar till satir, och sker på två nivåer. I den första nivån känner publiken den negativa känslan från surrogaten, vilket provocerar fram skarpt och nöje eftersom man får möjlighet att släppa lös negativa känslor. I den andra nivån, som är djupare, förstår publiken att surrogaten representerar någonting i det verkliga livet – och en ny känsla frigörs, där man förstår hur det kan relateras i en samhällskontext. Utrensningen hjälper till att förklara om det finns flera tolkningar från ett satirverk – beroende på om en medlem i publiken korrekt kan identifiera den underliggande surrogaten och/eller håller med om att den är värd att förlöjliga (Benacka, 2017:13).

3.1.5 Multimodalitet

Ironi, humor, intertextualitet och inkongruens är fyra mönster som bidrar till spridningen av ett mem (Knobel & Lankshear, 2007 i Vásquez och Aslan, 2020:102). En stor trend inom internethumor och mem är utnyttjandet av multimodalitet (Chovanec och Tsakona, 2018 i Vásquez & Aslan, 2020), där

man blandar språkliga och semiotiska element. I artikeln ““Cats be outside, how about meow”:
Multimodal humor and creativity in an internet meme” undersöker Camilla Vásquez och Erhan Aslan (2020) den populära internet-memen “Cash me ouside/how bah dah” som blev viral från en amerikansk talkshow under 2016, ur ett språkligt perspektiv. De menar att huruvida ett mem blir viralt eller inte beror på i vilken utsträckning dess innehåll är humoristiskt eller känslomässigt, memens klarhet och enkelhet, placeringen av memen (vart den förekommer) och dess deltagande karaktär (huruvida den är öppen för ompaketering och appropriering) (Shifman, 2014 i Vásquez & Aslan, 2020:102).

Ironin är en viktig trop inom både historisk och modern satir, där man flyttar betydelsen från ett objekt till ett annat genom att uttala motsatsen för det man menar. Ironin förlitar sig på att läsarna är aktiva deltagare i konstruktionen av den språkliga meningen, eftersom de måste identifiera en dubbel betydelse, ett bedrägeri eller ett ouppriktigt språkbruk – såväl som den motsatta eller autentiska betydelsen (Benacka, 2017:14ff). Inkongruens definieras som en oförenlighet i arrangemanget av de ingående delarna av ett objekt, en händelse, en idé eller sociala förväntningar, med det normala eller förväntade mönstret, där humor uppstår genom ett brott mot förväntningarna (Suls, 1972 i Vásquez & Aslan, 2020:102). Internetmem handlar alltid om att uttrycka eller påverka känslor, som ilska eller glädje, i relation till sådant som hänt i verkligheten (Denisova, 2019; Wiggins, 2019 i Vásquez & Aslan, 2020:103).

Vásquez & Aslan (2020:113ff) kommer fram till att den vanligaste formen av humor i deras analys är ordlekar och att både textuella och visuella element är breda i sin variation, samt interagerar med varandra på olika sätt. De trycker också på vikten av att känna till kontexten i vilken memen först uppträder, för att man ska kunna dra kopplingar mellan de visuella och textuella elementen. (Vásquez & Aslan, 2020:115) Vásquez och Aslan (2020:116) menar att mem är komplexa multimodala texter med flera lager av meningsskapande, och att hur de tolkas beror på avancerade slutledningsstrategier. Genom att kombinera intertextuella lager, lingvistik och semiotik, kan mem-kreatörer skapa mening baserad på känslor, vardagliga händelser och upplevelser. Internetmem handlar inte bara om att dela, men också att tillsammans skapa, och uttrycka sig genom olika kulturella artefakter tillsammans med kamrater i en given diskursgemenskap.

3.1.6 Satir och mem i krissituationer

Webb (2018) skriver om hur skämt och satir som berör ett potentiellt stundande världskrig och en apokalyps till följd av ett kärnvapenkrig började florera i tidningar och bland människor under kalla krigets begynnelse på 1950-talet. Under 1960-talet var det så vanligt att till och med barn skämtade om världens undergång. Detta, menar Webb (2018:236), var ett exempel på hur människor använde sig av humor för att få utlopp för sin ångest och rädsla kring ett atomkrig och det rådande världskriget.

Gall Myrick et. al (2021) har studerat hur konsumtionen av humor och mem kan vara ett sätt att hantera stress och svåra situationer, genom att undersöka hur mem spridits under covid-19 pandemin. Studien visar att personer som konsumerat covid-19 relaterade mem under pandemin känt mindre stress – eftersom de haft en möjlighet att bearbeta information om pandemin på ett positivt och lättsamt sätt.

Den mest hotfulla perioden av kalla kriget vad gäller kärnvapenhot började tidigt 1950-tal och ebbade ut något under 1960-talet efter runt 15 år av ett konstant överhängande hot. Webb (2018) beskriver hur utformandet av den mörka humorn rörande världskrig och atomkrig först uppkom i form av satirteckningar i dagstidningar. Han har analyserat dåtidens två största satirtecknare i Washington Post och Village Voice, vars teckningar bland annat består av karikatyrer, kontraster, överdrifter och parodi, som gemensamt bildar vad Webb (2018) kallar för apokalyptisk grafisk satir. De bestod uteslutande av teckningar med en panel och narrativbyggande strippar som gav olika synvinklar på den väpnade kapprustningen och allt vad ett atomkrig innebar för världen och mänskligheten (Webb, 2018:237ff). Rintel (2013) menar att värdet av krismem inte ligger i innehållet utan snarare i hur de

blir en offentlig röst som kringgår begränsningarna hos traditionella medier, och att de blir en illustration av yttrandefriheten.

I artikeln "Crimea River. Directionality in Memes from the Russia-Ukraine Conflict" beskriver Bradley E. Wiggins (2016) hur mem användes för att kritisera och stötta båda sidor i Ryssland-Ukraina-kriget om Krimhalvön som pågick under 2014. Bogna M. Konior (2019:48ff) talar, i kapitlet "Apocalypse Memes for the Anthropocene God: Mediating Crisis and the Memetic Body Politic" i antologin "Post Memes: Seizing the Memes of Production", om en spridning av apokalyptiska budskap i memkulturen, där det på Reddit friskt delas mem som har att göra med skrämmande scenarier och underliggande rädslor; till exempel rädslan för överbefolkning, kärnvapenkrig, supervirus, infertilitet och ökande arbetslöshet.

Konior (2019) menar att mem synliggör debatten för olika politiska splittringar och är ett bra exempel på det kulturella identitetskrig som pågår på nätet (Konior, 2019:50). Enligt henne handlar det nödvändigtvis inte om att ta ställning åt ett visst politiskt håll eller att ansluta till befintliga politiska alternativ, utan snarare om ett ökat intresse för förintelse som är en del av den aktuella samhällsdebatten kring posthumanism, automatisering, utrotning och klimatfrågor som fått ökad uppmärksamhet de senaste åren. Hon undersöker olika politiska forum på Reddit, som han kallar för "mem-himlen", och menar att människor samlas där för att skämta om situationer man upplever som skrämmande eftersom man inte har makten att göra någonting åt situationen i verkligheten. Hon förklarar att den här typen av internethumor och mem har vuxit fram ur ett behov av att hantera sin samtid när man inte kan kontrollera den (Konior, 2019). Redan under antiken diskuterades satir som ett "retoriskt botemedel mot moraliska brister", och satir har senare också liknats vid en "litterär medicin för en värld som moraliskt och socialt inte är frisk" (Kivistö, 2009; Wright, 1964 i Declercq, 2021:25). Satirens terapeutiska roll har ofta benämnts som "katharsis", det vill säga renande, och som en resurs för att hantera den oro man kan känna kring en värld som är orolig rent sociopolitiskt (Declercq, 2021:55).

I Wiggins (2016) studie framgår det att många ryska och ukrainska medborgare använde Internet för att höja sin röst, och att de uttryckte sig i form av mem – samt hur detta är en viktig del av digital deltagarkultur. Studien är en innehållsanalys av tweets publicerade under 2014 av kontot @RutNetMemes, där Wiggins (2016) redogör för olika teman i innehållet och språkbruket i dessa mem. Wiggins når slutsatsen att en deltagande digital kultur möjliggör för användare att uttrycka excentriska åsikter genom mem och att detta kan bero på att de på internetforum får möjlighet att vara anonyma. Han menar även att parodi är en central del bland de mem han undersökt, både de som riktar kritik åt Ukraina såväl som Ryssland och att de ofta hämtar populärkulturella referenser som de sedan gör om och ersätter med en imitation (Wiggins, 2016:30).

Pulos (2020:2ff) menar att mem som berör kriser (krismem) har varit en intressant och framträdande del av den offentliga diskursen under coronapandemin. Han belyser hur mem både bevarar nyheten och olika populära begrepp och information som tillhandahålls av regeringar, myndigheter, experter och liknande kriser, och adderar till offentliga debatter kring den rådande krisen och agerar som samhälleliga kommentarer. Ibland genom allvar, men även genom humor och/eller sarkasm. Krismem kan skapas under hela krisens cykel – både innan, under och efter – och skiljer sig från vanliga mem eftersom de adderar till den offentliga debatten under en kris på ett sätt som traditionell informationsöverföring via exempelvis medier, presskonferenser och liknande inte gör och att dess mening är tydligt kopplad till själva krisen (Coombs i Pulos, 2020:3ff). Mem som skapas i kris kan därför vara ett svar på hur absurd situationen är, och hur den påverkar medborgare på olika sätt (Coombs i Pulos, 2020:4).

Den satir Webb (2018) skriver om som producerades under kalla kriget, och nutidens mem om i krissituationer har alltså flera likheter. Både i hur satir och mem kan fungera som ett sätt att få utlopp för ångest och rädslor (Webb, 2018:236; Konior, 2019:48ff; Gall Myrick et al., 2021), fungera identitetsbyggande (Konior, 2019), och även hur de kan vara ett sätt att föra debatt och fungera som en

offentlig röst (Pulos, 2020:2ff; Wiggins, 2016:30; Rintel, 2013). Sammanfattningsvis kan man konstatera att den dåtida "apokalyptiska grafiska satiren" i 1950/60-talets tidningar ofta visade olika synvinklar på vad ett atomkrig skulle kunna innebära för allmänheten, och att nutidens internetmem ofta behandlar liknande apokalyptiska budskap (Webb, 2018; Wiggins, 2016) och därför verkar ha liknande retoriska funktioner.

3.2 Teoretiskt ramverk

3.2.1 Retorik

Den retoriska teorin innehåller många begrepp av relevans för att analysera hur någonting övertygar (Mral, Gelang & Bröms, 2016:35). I sin klassiska form definieras retoriken som "konsten att tala" eller "konsten att övertyga" – men en bredare definition framkommer redan hos Aristoteles, den moderna retorikens fader, där han benämner retoriken som "en förmåga att i varje enskilt fall uppfatta det som kan vara övertygande eller övertalande", vilket öppnar upp för att också inkludera visuella inslag (Mral et al., 2016:82).

Det finns fyra grundläggande retoriska troper (bildliga uttryck); *metafor*, *metonymi*, *synekdoke* och *ironi*. En metafor är ett bildligt sätt att uttrycka någonting där man överför en betydelse från ett objekt till ett annat – till exempel hur Fredrik Reinfeldt beskrivit sig själv som en "stridshingst". Metonymi betyder namnbyte, och är tätt besläktat med metaforen, men i en metonymi finns det en relation mellan uttrycken – exempelvis hur man säger att man tar "en kopp" när man egentligen menar kaffet i koppen. En synekdoke är olika sätt att beteckna en del och en helhet, till exempel hur man kalla framtiden för "morgondagen". Ironi är den mest radikala av de fyra troperna, och precis som för metaforer förflyttar man betydelsen från någonting till någonting väldigt annorlunda, men där det man uttrycker betyder motsatsen av det man säger (Chandler, 2007:126ff; Mral et al., 2016:62ff).

Det finns, enligt Aristoteles, två sätt att argumentera – genom att använda sig av *entymem* eller *paradigm* (Lindqvist, 2008:98). Det har, som tidigare nämnts, debatterats bland forskare huruvida visuella texter kan räknas som retorik, eftersom vissa menar att en bild inte kan tjäna som ett argument (Huntington, 2016). Huntington (2016) skriver dock att form och innehåll är två viktiga faktorer för att förstå och identifiera mem, men att retoriken i ett mem också är beroende av relationen mellan avsändaren, mottagaren, meddelandet och sammanhanget eftersom de visuella argumenten engagerar mottagaren. Det går att dra kopplingar mellan mem och Aristoteles begrepp entymem, vilket är en typ av argument där slutsatsen lämnas outtalad för läsaren att fylla i. Argumentet får sin övertygande kraft genom att skapa en "självövertygande publik" (Kjeldsen, 2000 i Huntington, 2016:80ff). Det är centralt för mems retoriska funktion att olika argument framkommer genom att metaforer rekontextualiseras för symbolisk association, och sammanställningen mellan bild och text utgör ett mems argument. Därför trycker Huntington (2016:80) på att intertextualitet och entymem är viktiga nyckelelement i mems retoriska kraft, och att visuell retorik kan fungera som en synekdoke genom att använda det konkreta som en väg till det abstrakta. Till skillnad från entymem är *paradigm* en typ av argument som bygger på specifika exempel, vilka kan hämtas från olika håll i exempelvis litteratur, historien samt i olika ordspråk och liknelser (Lindqvist, 2008:103ff).

Tidigare forskning visar att intertextualitet och bildliga troper i form av exempelvis metaforer är vanligt förekommande i internetmem, samt att de i hög grad verkar bygga på att läsaren "avslutar meningen" där skapare och läsare tillsammans agerar meningsskapande. Därför ser vi de retoriska troperna, metonymi och intertextualitet som viktigt i vår analys och kommer därför att fokusera på dessa.

3.2.2 Semiotik

Semiotiken är tätt besläktad med retoriken, men har ett större fokus på det bildliga. Semiotik är läran om tecken och hur de fungerar. Tecken är konstruerade av människan, och förstås i förhållande till hur de används i olika kulturella kontexter och i en samhällskontext (Fiske, 1990:40). Semiotiken är

central i studier kring meningsskapande och representation, och semiotisk analys har bland annat tillämpats inom kommunikationsvetenskapen för att studera olika populärkulturella fenomen (Chandler, 2007:223). Semiotik kan användas för att analysera de element i en text som inte är språkliga, för att beskriva hur betydelse skapas (Vigsø, 2019:234).

Inom semiotiken finns tre fokus; (1) *hur tecken är konstruerade och hur olika varianter av dem fungerar och agerar meningsskapande i relation till sättet människor använder dem på*, (2) *hur tecken organiseras i olika koder/kodsystem*, och (3) *kulturen där tecknet och koderna är organiserade* (Fiske, 1990:40). Idag är nästan alla texter multimodala, det vill säga att de består av mer än ett uttryck (t.ex. bild, språk, film och ljud) (Vigsø, 2019:234). Ett internetmem består oftast av en bild med tillhörande text, men också ibland av endast en bild, text, video eller en kombination av dessa (Ross, 2017:289).

Betydelsen skapas genom att vi tolkar någonting som ett tecken på någonting annat, detta i en viss kontext. Tecknet får sin betydelse genom sin motsättning till andra tecken, och ingår därför i ett teckensystem. Betydelsen av ett tecken har två huvudformer; *denotation* som är den objektiva tolkningen och *konnotation* som är de gemensamma associationer tecknet skapar hos de som tillhör samma kultur (Vigsø, 2019:235). Semiotiken blir viktig i vår analys av mem eftersom det öppnar upp för att urskilja budskap och betydelser utanför de språkliga delarna av de mem vi undersöker (Vigsø, 2019:234).

Just konnotation och denotation blir två viktiga begrepp i vår studie av mem eftersom två bilder som visar samma sak kan ha samma denotativa mening, men olika konnotationer som skapas i interaktionen när tecknet möter användarens känslor, kultur och värderingar (Fiske, 1990:85ff). Människor som delar samma koder är medlemmar av samma *diskursgemenskap* (även benämnt tolkningsgemenskap). Man kan tillhöra flera diskursgemenskaper samtidigt, och användare på Reddit är delvis en del av samhället i stort men också en del av communityt Reddit (Chandler, 2007:251).

3.2.3 Intertextualitet

En annan viktig del av semiotiken, och retoriken, är det att alla texter (det vill säga allt som går att läsa; även filmer, bilder, musik etcetera) är *intertextuella* och bygger på redan befintliga texter – vilket kan ske både på ett explicit och ett implicit plan (Chandler, 2007:203ff). Intertextualitet kan vara både rena referenser eller citat från en annan text, men också ha att göra med vilken förståelse som krävs för att läsaren ska förstå texten och hur den relaterar till en större struktur (till exempel en genre) (Chandler, 2007:207). Mem bygger delvis på att innehållet delas brett, men också på att det förändras, muterar och replikeras – och mem är därför tydligt intertextuella (Shifman, 2014:41; Ross, 2017:289) varför intertextualitet är viktigt för oss att ha i beaktning.

3.2.4 Inkongruens

Den förste filosofen som använde ordet *inkongruens* för att analysera humor var James Beattie (1779, i Morreall, 2020) – som menade att humor uppstår när två eller flera inkonsekventa, olämpliga eller inkongruenta delar förenas med varandra i en komplex sammansättning och skapar ett ömsesidigt förhållande när vi upptäcker dem. Inkongruensteorin utgår från att humor uppstår när någonting visar sig vara annorlunda än vi tänkt oss, perspektivet förskjuts och en överraskningseffekt uppstår – och är ett vanligt grepp inom satir (Hellspong, 2006). Begreppet är tätt kopplat till entymem, och framstår när mottagaren själv måste slutföra argumentet eller skämtet (Hellspong, 2006). Satirteckningar bygger på ett samspel mellan bild och text, där båda tillsammans står för den komiska utdelningen – och ordet och bildens funktioner kan skapa ett skämt i form av motsägelser och inkongruens (Hellspong, 2006). Detta gäller förstås också mem, eftersom de också bygger på ett samspel av olika element. Inkongruensen inträffar när representationen av ett objekt inte matchar de vi ser, och nivån av inkongruens bestäms av graden av matchning/missmatchning mellan representationen av objektet och det faktiska objektet (Fiske, 1983; Mandler, 1983; Sujan, 1985; Meyers-Levy & Tybout, 1989; Peracchio & Tybout, 2006; Stayman et al., 1994 och Sujan, 1985 i Huang, 2020:60).

4. Syfte och frågeställningar

Uppsatsen syftar till att undersöka vilken form och innehåll mem som publicerats på Reddit r/memes, rörande kriget mellan Ryssland och Ukraina har, samt hur dessa är konstruerade för att få en förståelse för mem publicerade i krigs/krissituationer. Vi har översatt detta i följande forskningsbara frågeställningar;

1. Mot vilka personer, platser och/eller fenomen riktar sig satiren i form av mem om den rådande kriget mellan Ryssland och Ukraina?
2. Vilka retoriska grepp/funktioner används i framställningen av dessa?
3. Vilka faktorer bidrar till ett mems framgång på Reddit?

5. Metod

5.1 Kvantitativ innehållsanalys

Med hjälp av kvantitativ innehållsanalys, i form av en tematisering av materialet, kommer vi att besvara vår första frågeställning kring hur materialet förhåller sig i form av hur innehållet riktar sig till enskilda personer, nationer, händelser, fenomen och världsläget i stort. En kvantitativ innehållsanalys är en systematisk och formaliserad form av innehållsanalys som syftar till att lyfta sig från det enskilda och blottlägga de generella mönster i materialet som kan ses som representativa för sin helhet (Nilsson, 2019:119-122).

För kvalitativa studier är det ofta lämpligt att tematisera datan – särskilt i studier som fokuserar på användargenererat innehåll och övertygelser, konstruktioner, identitetsutveckling och känslomässiga upplevelser på ett fenomenologiskt plan (Saldaña, 2013:176). Precis som när man kvantitativt kodar ett material, är man med tematisk analys ute efter att finna teman i datan på ett strategiskt vis, utifrån studiens primära frågor, mål, begreppsram och litteraturgenomgång. Till skillnad från de flesta andra tillvägagångssätt för innehållsanalys, där man ofta börjar med att skapa olika kategorier, tillåter dock en tematisk analys att låta kategorier framkomma ur datan (Saldaña, 2013:176ff).

Ett tema kan vara en fras eller en mening som identifierar vad en dataenhet handlar om och/eller vad den betyder, och man kan identifiera olika teman på en manifest nivå (direkt observerbar i materialet) och på en latent nivå (underliggande för fenomenet) (Saldaña, 2013:175). På den manifesta nivån fungerar ett tema som ett sätt att kategorisera en uppsättning data till ett implicit ämne som organiserar en grupp av återkommande idéer, och på den latent nivå studeras olika fenomen för att få en djupare förståelse för innebörden av dem (Saldaña, 2013:176). Genom att sortera in sitt material i teman kan man fånga det fenomen man försöker förstå, men snarare än att bidra till en systematisk analys bör temat ses som ett slags fästelement till den fenomenologiska beskrivningen (van Manen, 1990 i Saldaña, 2013:176).

5.1.1 Saldañas (2013) modell för kvantitativ tematisering av data

Saldaña (2013:177-180) förklarar sin modell genom att exemplifiera hur en analys kan gå till. Liknande analys har utförts av Berggren Wiklund och Sedin (2020) rörande mem på Reddit under covid-19 pandemin, som nämnt i tidigare forskning. Analysen går ut på att utforska hur olika teman skiljer sig från varandra, vilka likheter de har och vilka relationer som kan finnas mellan de olika teman man upptäcker i materialet. I Saldañas exempel utgår han från en intervjustudie om tillhörighet, med frågan “What does it mean to belong?”. I studien identifierar Saldaña följande tre huvudteman utifrån respondenternas svar, med både huvudteman och stödteman när de framkommer i materialet:

1. Belonging means feeling “grounded”

- A. Belonging means having a sense of ancestry
- B. Belonging means having a sense of identity
- C. Belonging is knowing the details of the culture

2. Belonging is a drive to be someplace permanent

- A. Belonging means a “specific place”
- B. Belonging occurs in a “unique” place
- C. You can belong somewhere without actually being there

3. Belonging means the search for perfection – Utopia

- A. Belonging is where there are “good friends”
- B. Belonging is where there are “good memories”

Vår analys utgår från när ett specifikt fenomen rörande Ryssland-Ukraina-kriget framkommer i ett mem. I huvudkategorier kommer det manifesta temat att kategoriseras, samtidigt som sekundära teman kommer att kategoriseras i form av stödteman enligt vilka sekundära fenomen som förekommer. Kategoriseringen struktureras i Excel och ger oss en överblick kring vilka fenomen som tas upp i materialet, vilket fungerar som en grund för vår djupanalys av materialet.

I vissa fall kan det vara svårt att bedöma vilket huvudtema en viss mem tillhör. I dessa fall har vi fått göra vissa överväganden, för att kunna bestämma vilket tema som är det huvudsakliga och vilket som fungerar som stödtema. Ett exempel på detta är mem 95, “When there is someone who will give all to protect you” (figur 5.1), som delvis hyllar Ukraina genom att visa på deras styrka, men också förlöjligar Ryssland genom att visa på deras svaghet, och även förlöjligar resten av världen som framställs som små och beskyddade av Ukraina. I detta fall har vi valt att kategorisera den som en hyllning av Ukraina, eftersom vi anser att det är det mest framträdande budskapet som också bekräftas av rubriken som lyfter just Ukraina. Sekundärteman blir i fallet hur Ryssland framställs som svagt och hur resten av världen framställs som svagt, eftersom de vore svaga utan Ukraina som skyddar dem. Detta bygger på Saldañas (2013:177-180) modell och hur huvudtemat blir vad bilden säger, samtidigt som de bakomliggande påståendena blir sekundärteman.

Figur 5.1: Mem 95 “When there is someone who will give all to protect you”

5.2 Kvalitativ textanalys

Retorik är en kombination av teori och praktik, och är till sin karaktär kritiskt ifrågasättande (Mral et al., 2016:13). Utifrån retorikens metoder och begrepp kan man tillsammans med semiotiken också analysera visuella objekt (Mral et al, 2016:82). En textanalys kan utföras i både kvantitativa och kvalitativa studier – och ett av sätten att utföra en sådan är att göra en retorisk analys (Ledin & Moberg, 2019:155). Genom att ställa frågor till texten utifrån retorikens teoretiska begrepp kan man synliggöra sådant som inte direkt syns på ytan (Ledin & Moberg, 2019:115). Genom den kvalitativa analysen kommer vi att besvara frågeställning nummer två, om vilka retoriska begrepp och funktioner som

används i memerna. Vidare kommer också den kvalitativa analysen, tillsammans med den kvantitativa tematiseringen, bidra till hur vi kan besvara frågeställning tre om vilka faktorer som bidrar till ett mems framgång.

Eftersom retorik och semiotik samverkar i en multimodal text, måste man som analytiker ha förmågan att bedöma vad som är intressant att beakta i analysen (Vigsø, 2019:235). Att skapa en modell för textanalys kan därför ses som motsägelsefullt, eftersom själva analysen till stor del handlar om att närma sig texten på ett förutsättningslöst sätt – men samtidigt kan också en modell vara fördelaktig för att skapa struktur i analysen (Ledin & Moberg, 2019:160). I vår analys kommer vi därför delvis att utgå från Mral, Gelang & Bröms (2016:104ff) modell för analys av visuell retorik (se fullständig modell i bilaga 1), är innehållet studeras utifrån sin manifesta och latent nivå. Vi kommer dock också att låta oss själva gå utanför modellen och tolka materialet på ett friare sätt, eftersom vi tror att det kommer ge oss ett mer vidgat perspektiv (Vigsø, 2019:235; ledin & Moberg, 2019:160).

Manifest och latent nivå går att jämföra med semiotikens begrepp denotation och konnotation, vilket är användbara begrepp eftersom de tvingar oss som betraktare att skilja mellan objektets faktiska utformning och de associationer som bilden väcker (Mral et al., 2016:95; Barthes, 2016:24ff). Denotation avser de bokstavliga uttrycken i en bild, och konnotationen är de associationer som förknippas med ordet eller bilden. I analys av mem blir just konnotationer viktigt, eftersom det handlar om värderingar och känslor som uppstår vid betraktandet av en bild (Mral et al., 2016:94). En konnotation kan också vara ett socialt, underförstått lager av mening och är ett tolkande av bilden utifrån kulturella, politiska eller historiska synvinklar (Mral et al., 2016:95). Retoriska begrepp, som metaforer och metonymi, samt intertextualitet och inkongruens är också viktiga att titta på, vilket modellen hämtad från Mral et al. (2016) fångar upp i några av frågeställningarna.

5.3 Urval

Vi kommer att analysera mem som rör kriget mellan Ryssland och Ukraina, de stridande länderna och deras ledare – men även mem som rör världsläget i stort kopplat till situationen i Ukraina. Det kan bland annat vara höga bensinpriser, diskussion om ett eventuellt stundande världskrig, rädslan för kärnvapen och dylikt vilket motiveras med att dessa fenomen härstammar direkt ur den ryska invasionen av Ukraina (McInnes, 2022; Sveriges Radio, 2022). Vi har, som tidigare nämnt, valt att hämta vårt material från Reddit. Reddit är en av världens största digitala plattformar som under 2021 i genomsnitt hade 1.7 miljarder besök varje månad under 2021 (Statista, 2021). Plattformen beräknas ha runt 430 miljoner aktiva användare varje månad och är ett internationellt forum med användare och besökare från hela världen (Reddit, 2019). Vårt insamlade material är hämtat från tidsperioden 24 februari – 24 mars 2022, det vill säga under krigets första månad.

Vad gäller formatet på analysenheterna skiljer de sig i några avseenden. Majoriteten av det insamlade materialet är stillbilder, men några består också av rörligt material i form av korta filmklipp eller GIF (en rörlig bild som "loopar", alltså spelar om sig själv). I analysen görs ingen skillnad på dessa, eftersom det inte är formatet för publicering som är av intresse. Vår metod kommer alltså kunna användas på både stillbilder och rörligt material. Detta eftersom mem i sin definition kan bestå av både bild, text och video och samtliga delar av detta måste rymmas i materialet (Shifman, 2014; Brodie, 2009:289; Ross, 2017:11).

Vi har samlat in vårt material enligt följande kriterier, genom att sortera subredditen r/memes på inlägg med flest upvotes;

- Memen rör kriget mellan Ryssland och Ukraina, de stridande länderna och deras ledare, eller världsläget i stort kopplat till situationen.
- Memen är publicerade under krigets första månad (mellan den 24 februari och den 24 mars 2022).

5.2 Reflektion över metod och urval

Vi anser att Reddit är en mycket bra plattform för att eftersöka material. Detta inte minst då forumet delas in i olika subreddits. Genom att enkelt kunna välja vilken forumdel/subreddit vi vill hämta materialet från kan vi avgränsa oss till vilket område vi eftersöker våra analysenheter. r/memes etablerades redan år 2008 och har tydliga riktlinjer kring vad som får publiceras. I subreddittens beskrivning använder administratörerna själva Richard Dawkins begreppsdefinition av mem som informerar användarna om vad innehållet i forumdelen bör vara. Dessutom har användare på Reddit möjligheten att rösta upp eller ned material genom upvotes och downvotes – så genom att sortera på de mest populära inläggen får vi möjlighet att ta del av relevant innehåll som användarna själva prioriterar högt och finner behållning av. Forumdelen är i sin tur modererad både av så kallade automoderatorer; förprogrammerade botar som programmerats för att lösa många av de uppgifter en mänsklig moderator kan göra (Reddit, u.å.2). Den är även modererad av användare som har rollen som moderatorer och som ser till att reglerna efterföljs.

Vi har gjort ett strategiskt urval, eftersom vi är intresserade av typiska fall och endast vill inkludera mem som har med kriget att göra i vår analys (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Towns & Wängnerud, 2017:106ff). Det finns nackdelar med urvalet, eftersom det bygger på att vi tolkar materialet rätt och har förmågan att avgöra vilka mem som rör kriget eller dess konsekvenser redan i insamlingen av materialet. För att lösa detta problem har vi redan i urvalsstadiet satt upp vissa kriterier för oss själva i insamlandet; nämligen att de mem som ingår i vår analys antingen nämner Ryssland, Putin, ryssar, Ukraina, Zelensky, ukrainare eller händelser som går att koppla till världsläget i relation till kriget såsom inflation, höga bensinpriser etcetera. För att säkerställa att vi inte missar någonting har vi båda gått igenom materialet, och vid tillfällena av osäkerhet har vi diskuterat urvalet med varandra. Vi hoppas därför att vi inte missat några mem som rör situationen, och vårt systematiska tillvägagångssätt bidrar till god validitet då att vi kan bearbeta vår data på ett systematiskt sätt. Fördelar med urvalet är dock att de mem som ingår i vårt urval är gynnsamma för de teoretiska utgångspunkterna och att resultaten bör gå att generalisera analytiskt (Esaiasson et al., 2017:160ff). Vad gäller generaliserbarheten anser vi att vår studie inte bara ger kunskap om fenomenet mem i relation till det studerade kriget – utan också kunskap om mem i krissituationer, och mem generellt (Esaiasson et al., 2017:17ff). Eftersom vi undersöker ett relativt nytt fenomen finns det inga läroböcker i exakt hur man bör ta sig an fenomenet – vilket leder till att vi lagt en stor vikt vid att förankra vår uppsats i tidigare forskning och teori. Samtidigt får man också konstatera att mem är ett flyktigt uttryckssätt i ständig förändring – och att det kan vara en bidragande faktor till de olika metoderna som använts inom fältet.

Det är också så att vi inte kan avgöra om våra analysenheter är skapade eller delade av någon i maktposition – exempelvis den ukrainska regeringen där den är tänkt att agera i syfte att påverka mottagarens opinion, eller av en privatperson vars primära syfte är att underhålla. Det är inte heller möjligt för oss att veta vem som är originalkällan, eftersom ett mem på Reddit inte nödvändigtvis behöver vara skapad av användaren som publicerat den. Vi har därför valt att utelämna källan till materialet ur vår analys, eftersom vi på grund av denna begränsning inte kan dra några slutsatser i relation till detta. I relation till intertextualitet, problematiserar Roland Barthes författarskapet till texter genom att hänvisa till “det som redan är skrivet”, snarare än till originalförfattaren. På så sätt, menar Barthes, att en författare enbart kan imitera andras gester som hen upplevt tidigare och kan inte betraktas som ett original. Författarens huvudsakliga roll är därför att blanda texter som redan finns och själv kontra med sitt eget material för att inte vila för mycket på tidigare författares verk (Barthes, 1973:21 i Chandler, 2007:198f). Reddit är dessutom ett forum där användarna kan ge sig själva anonymitet, en del i vad som karaktäriserar plattformen. Reddits VD Stephen Huffman beskrev under ett föredrag hur Reddit värnar användarnas anonymitet och förklarade hur den som skaffar ett

användarkonto inte uppger sin ålder, riktiga namn, kön eller e-mailadress. Han förklarade även hur Reddit varken vill lagra personuppgifter eller sälja dem vidare till andra företag (Gutman, 2018). Användarna syns enbart med sina valda användarnamn, vilket gör det omöjligt för oss att i denna uppsats ta hänsyn till vem som är skaparen och avsändaren av de mem vi valt att undersöka. Eftersom vi undersöker anonyma, multimodala texter i ett forum där det enda vi har att utgå från gällande dess popularitet är att de har röstats upp är det svårt för oss att avgöra varför de har röstats upp. Är det för att man gillar Ukraina, ogillar Ryssland, tycker att rubriken är rolig, tycker att bilden är rolig? Därför är vi noggranna med att inkludera samtliga aspekter av innehållet i analysen, vilket en analys på både manifest och latent nivå hjälper oss med.

Objektiviteten är viktig som forskare, och det finns vissa problem kopplade till att utföra en kvalitativ innehållsanalys av en text eftersom metoden bygger på tolkning (Nilsson, 2019:122). Detta påverkar våra empiriska resultat och gör vår analys begränsad i den mån att de lager vi synliggör genom analys är potentiella lager av mening och sätt att tolka – som kanske, eller kanske inte, aktualiseras av läsarna. Vi ställer oss ödmjuka inför detta och inser att det är omöjligt för oss att avgöra exakt vilka intertextuella kopplingar andra människor kan upptäcka, och meningen kan också skifta beroende på vilken diskursgemenskap man befinner sig i. Genom att belysa några av de möjliga sätten att tolka de mem som ingår i vår analys, bidrar vi dock med potentiella tolkningsmöjligheter – och genom att sätta detta i relation till tidigare forskning och teori, hoppas vi att vi lyckats fånga och belysa några av de viktiga delarna i det komplexa fenomenet mem. Ett strängare analyschema hade kunnat hjälpa oss att säkerställa att andra forskare också gör samma läsning i en liknande studie, men ett strängare analyschema hade också begränsat oss i möjliga tolkningar av materialet (Nilsson, 2019:126; Vigsø, 2019:235). Samtidigt är det så att en forskare alltid behöver tillskriva innebörd för att kategorisera och dra slutsatser, och att det aldrig går att frångå sin egen förförståelse (Ekström & Larsson, 2019:16ff). I de fall där vi själva inte kunnat avgöra vilka intertextuella referenser som framkommer i en mem har vi tagit hemsidan KnowYourMeme till hjälp. Detta är en webbsida grundad 2008 med syftet att dokumentera internetfenomenet mem (KnowYourMeme, uå.). Där kan man med hjälp av en sökfunktion söka på bildens innehåll, rubriker med mera för att ta reda på ett mems ursprung och olika versioner memen förekommer i. Vi har också använt oss av Googles tjänst "Omvänd bildsökning", där man kan söka med hjälp av en bild för att ta reda på dess ursprung. Vi tror att vår metod låter oss gå utanför våra enskilda tolkningar eftersom vi på ett sakligt vis utgår från tidigare forskning och teori i våra tolkningar av materialet (Ekström & Larsson, 2019:16ff) och att detta leder till en hög reliabilitet i den mån att vi bearbetar vårt material på ett genomtänkt och strukturerat sätt, med relevanta frågeställningar och ett gott material (Larsson, 2019:76). Eftersom kriget pågått under tiden vi skrivit denna uppsats har vi hela tiden behövt vara på tårna vad gäller vår objektivitet – och vi har lagt stor vikt vid att inte låta sådant som framkommit senare påverka oss i våra tolkningar av materialet. Vi utgår från situationen som den såg ut i stunden, utan att väga in sådant vi fått reda på i efterhand i vår analys. Detta har varit utmanande – men vi tror att det ligger till vår fördel och att det gjort oss extra noggranna.

6. Resultat och analys

6.1 Kvantitativ innehållsanalys (tematisk kodning)

Med hjälp av Saldañas (2013) modell har vi genom att göra en tematisk kodning av materialet identifierat 25 olika teman för mem om situationen i Ukraina-Ryssland på subredditen r/memes. De mest dominerande kategorierna är förlöjligande av ryska ekonomin, förlöjligande av Putin och hyllning av ukrainare – vilka direkt kan kopplas till kriget. Vanliga teman är också världsläget i stort, besvär i vardagen till följd av situationen, världskrig och förlöjligande av den ryska armén/soldater. Vissa teman förekommer endast i enskilda mem, varför de inte kommer att analyseras vidare i den kvalitativa analysen. I analysen framkommer det dock att ett av våra analyserade mems huvudtema är att Ryssland framställs som starkt. Då majoriteten av alla andra mem på något sätt antingen förlöjligade Ryssland eller framställde Ukraina i bra dager, kommer vi att analysera denna med hjälp av vår kvalitativa metod. Vi motiverar detta vidare med att inlägget särskiljer sig så pass mycket från övrigt innehåll, och att få en förståelse kring detta mem ger vår studie ett ytterligare djup. Detta eftersom vi på så vis kommer kunna se på vilka sätt denna mem särskiljer sig, eller har likheter med det övriga innehållet.

Av vår kvantitativa innehållsanalys att döma, stämmer några av våra vanliga huvudteman överens med vad som framgår i Bognas artikel från 2019. Kategorin världskrig som 5 procent av det totala innehållet, rör apokalyptiska scenarion där världen utplånas av kärnvapen under ett potentiellt tredje världskrig. Även kategorierna världsläget och besvär i vardagen som tillsammans utgör 16 procent av innehållet berör även de problematiska situationer som uppstått till följd av kriget och coronapandemin, men berör även den allmänna situationen i världen som uppstått av samma orsaker och en eventuellt stundande apokalyps. Vad dessa har gemensamt, likt även Bogna (2019:44ff) menade, är att de har att göra med skrämmande scenarier och underliggande rädslor och berör liknande ämnen som de Bogna gav som exempel. I kandidatuppsatsen “Meme-ento mori” av Berggren Wiklund & Sedin (2020:26ff) fann de liknande kategorier för vilka personer och aktörer som utsattes för kritik i corona-relaterade mem på Reddit, där deras vanligaste huvudteman var “Kritik mot Donald Trump”, “Kritik mot Trumpväljare eller republikaner”, “Kritik mot etablissemangen” och “Krishantering”. I vårt fall är det till synes vanligare att kritisera fenomen än personer, då det tema med flest inlägg inom våra kategorier är “Förlöjligande av den ryska ekonomin”, men även Putin utsätts för kritik under temat “Förlöjligande av Putin”, och vår kategori om “Världsläget” kan liknas vid deras kategori för “Krishantering”, eftersom att skämta om världsläget och rädslor och konsumera humor som rör det kan vara ett sätt att hantera stress (Gall Myrick et al., 2021). I uppsatsen utför Berggren Wiklund & Sedin (2020) en kritisk diskursanalys för att upptäcka teman för vilka åsikter som framkommer i materialet rörande coronapandemin, samtidigt som vår undersökning syftar till att undersöka vilka retoriska grepp som används i satiren kring situationen mellan Ryssland och Ukraina, men det är ändå intressant att se likheter i teman eftersom de också undersöker mem på Reddit kopplade till en krissituation.

Vår kvantitativa kodning visar vilka huvudteman som är vanligast för mem om situationen mellan Ryssland och Ukraina, och kommer att agera som underlag för vår kvalitativa analys av inlägg inom de olika teman vi identifierat. Här är vi intresserade av att undersöka hur kritiken och hyllandet av olika aktörer och fenomen skiljer sig mellan kategorierna, och vilka retoriska och funktioner som

används i framställningen av dessa aktörer och fenomen. Kodningen av materialet, som presenteras i tabell 6.1 finns bifogat i bilaga 2.

TEMA	ANTAL	PROCENT
Förlöjligande av ryska ekonomin	19	15
Förlöjligande av Putin	15	12
Hyllning av ukrainare	14	11
Världsläget	13	10
Besvär i vardagen	8	6
Världskrig	6	5
Förlöjligande av ryska armén/soldater	6	5
Hyllning av Zelensky	5	4
Västmakter/institutioner	5	4
Förlöjligande av Ryssland	5	4
Internetkultur & spel	5	4
Tyskland	3	2
Coronapandemin	3	2
Förlöjligande av företag	3	2
Förlöjligande av ryssar	3	2
Hyllning av ukrainska armén/soldater	3	2
Taiwan	2	1,5
Hyllning av Ukraina	2	1,5
Förlöjligande av diktaturer	1	1
Ryssland framställs som starkt	1	1
Hyllning av USA:s armé	1	1
Kritik mot ospecificerad regering	1	1
Förlöjligande av Xi Jinping	1	1
Förlöjligande av Alaska	1	1
Hyllning av Elon Musk	1	1
Totalt	127	100

Tabell 6.1 Huvudteman Kommentar: Antalet undersökta enheter är 127 stycken.

6.2 Kvalitativ textanalys (retorisk/semiotisk analys)

I den kvantitativa tematiseringen av innehållet framkommer det att de teman som är vanligast förekommande är “Förlöjligande av ryska ekonomin” (19 mem), “Förlöjligande av Putin” (15 mem), “Hyllning av ukrainare” (14 mem) och “Världsläget” (13 mem). Vi har också, som tidigare nämnt, valt att inkludera den enda ryss-positiva memen i innehållet, under temat “Ryssland framställs som starkt”. I vår fördjupande analys av innehållet som postas på Reddit i form av mem rörande kriget i Ukraina kommer vi därför att fokusera på dessa kategorier. Genom att göra en övergripande granskning av våra teman kan vi se att vissa typer av mem utmärker sig inom respektive tema, samt vilka likheter som finns. I nedanstående avsnitt kommer vi att djupanalysera mem inom respektive tema, för att svara på frågeställning 2 om vilka retoriska funktioner som framkommer i memen.

6.2.1 Förlöjligande av ryska ekonomin

Inom temat vi valt att kalla “Förlöjligande av ryska ekonomin” handlar en stor del av memerna inom kategorin om ryssar i allmänhet, samtidigt som några av memerna nämner Putin, ryska miljonärer eller riktar sig mot andra mål. Ett annat tydligt mönster bland memerna är att många av dem nämner eller visar bilder på olika valutor – exempelvis euron, den amerikanska dollarn, den digitala valutan Roblox i det virtuella spelet Roblox eller bilder på tecknade pengar.

Inom huvudtemat rörande den ryska ekonomin, som innehåller 18 mem, riktar sig 9 av dem mot ryssar i allmänhet och 12 av dem innehåller en bild på eller nämner en annan valuta som ett sätt att illustrera rubelns fall. I de mem som nämner eller visar bilder på ryssar i allmänhet består bilden i de flesta fallen också av en bild eller video på stora mängder pengar. Detta sker i 8 av 9 av de mem som riktar sig mot ryssar i allmänhet (9. “is 40000 rubles enough comrade?”, 10. “russian millionaires swimming in their 2 bucks”, 21. “Must...stay...warm”, 60. “Venezuela 2.0 incoming”, 75. “all thanks to putin”, 77. “Their economy is truly cooked”, 111. “Make sense now”, och 113. “Instant millionaire!”), samtidigt som en av dem visar en bild på en nedåtgående börskurva (67. “Poor Russians (pun intended)”).

Eftersom det finns två tydliga och vanligt förekommande sätt att förlöjliga den ryska ekonomin på – att nämna/visa ryssar tillsammans med att visa en stor mängd pengar, och att visa andra valutor har vi valt ut ett mem inom kategorin som tydligt representerar temat. Denna mem nämner ryssar, visar en stor mängd pengar och en annan valuta än rubeln i form av pengarna som ligger på bordet. Memen nämner även explicit rubeln. Denna mem är också den bild som har flest upvotes av bilderna inom temat, vilket ytterligare är ett tecken på att det är ett uppskattat sätt att skildra och förlöjliga den ryska ekonomin. Memen som kommer att ingå i vår retoriska och semiotiska analys är mem 9. “is 40000 rubles enough comrade?” (figur 6.1).

6.2.2 Djupanalys av mem 9. “is 40000 rubles enough comrade?” (figur 6.1).

Figur 6.1 Mem 9. “is 40000 rubles enough comrade?”

Manifest nivå

Memet är i formatet gif, det vill säga en rörlig bildfil. Utan att känna till kontexten för bilden, kan man se att den föreställer tre tecknade män som sitter vid ett bord i barmiljö och räknar pengar. I överkant av bilden finns ett textblock med svart bakgrund, med texten “Russians trying to tip the waiter like”, och rubriken till posten på Reddit är “is 40000 rubles enough comrade?”. Räknandet av pengar är det som är mest centralt i bilden, och den svarta bakgrunden bakom texten gör att textblocket också träder fram tydligt.

Mannen till vänster lyfter pengar ur pengahögen på bordet, räknar dem och lägger dem i en hög bredvid sig. Han fäster blicken vid pengarna samtidigt som han ler. Mannen i mitten räknar ett antal sedlar han har i sin hand och lägger dem i en hög bredvid sig, med en växlande blick som skiftar mellan att fokusera på pengarna han räknar och pengarna han lägger ifrån sig. Mannen till höger, som sitter i rullstol, har en pengahög framför sig, och pengar i båda händerna som han räknar samtidigt som han skrattar. På bordet, tillsammans med den stora pengahögen står två halvdruckna öl. Man kan även skymta ett handtag till en ytterligare ölsejdel i vänstra hörnet av bilden. I bakgrunden ser man ett öppet fönster, vimplar vid taket och en piltavla på väggen – samt olika bås. Bakgrunden och ölen på bordet gör att man förstår att bilden utspelar sig i barmiljö.

Den stora mängden pengar och nämnandet av rubeln utgör vår tolkning av att memet är ett sätt att förlöjliga den ryska ekonomin och inflationen av rubeln. Männens miner – deras blickar, och skratt – gör att de framstår som sluga eller luriga, som att de precis kommit undan med någonting. Att bilden

är tecknad, och rörlig, gör att man kan ana att den är från någon form av TV-serie eller film då den följer traditionella mönster för tecknade serier. Att de ölglas som står på bordet är halvdruckna är ett tecken på att männen suttit där en stund. Bildtexten gör att man förstår att männen på bilden skall representera ryska män som sitter på en restaurang och räknar pengar för att betala notan – där den stora mängden pengar och bildtext och texten till inlägget tillsammans gör att man förstår att det har skett en inflation av rubeln. Bildtexten tillsammans med minerna på männen får det att framstå som att de är korkade och inte har koll på läget – blickarna och skratten gör att det framstår som att de tror att de har mycket pengar. Samtidigt verkar de inte ha koll på läget på grund av frågan “is 40000 rubles enough comrade?”. Ett stödtema till att förlöjliga den ryska ekonomin och inflationen av rubeln är därför också hur ryssar framställs i negativ dager i memen.

Bulakh (2020:111ff) talar om olika typer av intertextualitet i mem – *händelser, slagord, namn och bilder, tidigare kulturella verk och tidigare mem*. I detta fall är memen intertextuell på flera plan, då den både refererar till det kulturella verket Family Guy, karaktärerna i TV-serien och till det politiska slagordet comrade.

Latent nivå

Går man in på bildens latent visuella budskap, kan man få ytterligare förståelse för memen – och publiken bjuds in till meningsskapande genom att få slutföra argumentationen själv. Det krävs en viss förförståelse för att förstå att karaktärerna på bilden föreställer karaktärerna (från vänster) Glenn Quagmire, Cleveland Brown och Joe Swanson från TV-serien Family Guy (Fox, uå.). Family Guy är en amerikansk tecknad TV-serie som karaktäriseras av kritiserande och samhällsskildrande humor och som är fylld av ironi, sarkasm och hårda skämt (Wikipedia b., 2022). I serien är Glenn Quagmire granne till familjen Griffin som TV-serien handlar om, och han beskrivs som en sexberoende, 61-årig “ungkarl”. Cleveland Brown är en vän till familjen Griffin, och jobbar på en deli. Joe Swanson, som sitter i rullstol, är både granne och vän till familjen Griffin – och beskrivs som en 46 år gammal polis som lider av impotens och inkontinens (Wikipedia b, uå.).

Genom att ha en förförståelse för karaktärerna från TV-serien Family Guy kan läsaren tolka memen annorlunda. Känner man till karaktärerna från Family Guy och deras egenskaper kan möjligen ett nytt lager av mening adderas – där ryssar (gestaltade av karaktärerna i bilden) inte bara är korkade utan också sexberoende ungarlar med impotens och inkontinens. Detta kan ses som ett *entymem*, eftersom läsaren själv måste fylla i med det som “saknas” (Benacka, 2017:15ff). Tillsammans med budskapet om att personerna på bilden inte riktigt förstår hur de ska dricka servitören, att de inte vet om de har tillräckligt med pengar kan tolkas som att ryssar är för dumma för att förstå och agera på det politiska läget – och att detta i förlängningen är någonting som lett till hur situationen i Ryssland ser ut.

Ytterligare ett entymem är det intertextuella lagret av ordet *comrade*, som finns med i rubriken (Benacka, 2017:15ff; Vásquez & Aslan, 2020:113ff). Comrade betyder “kompis” eller “kollega” och har sedan den ryska revolutionen varit ett populärt uttryck inom västvärlden som associeras med kommunism och Sovjetunionen. Uttrycket syftar ofta på soldater i strid, och människor som tillhör samma politiska grupp (Wikipedia c, uå.). Tillsammans med den stora högen pengar på bordet, som männen på bilden plockar och räknar pengar från, utgör texten en *allusion* om att ryssar är kommunister. Ordet *comrade*, som kan ses som ett tecken på kommunism, har olika *konnotationer* som väcker olika känslor inom olika kulturer – och kan därför har olika betydelser i olika diskursgemenskaper (Chandler, 2007:251; Fiske, 1990:85ff; Vigsø, 2019:235). En vanlig *trop*

gällande kommunister är att de hur de framställs som smutsiga och är onda på samma sätt som nazister. Att göra sig rolig över kommunism har sedan kalla krigets slut varit ett sätt att ironisera och skämta om Europas rädsla för kommunism, diktatorskap, censur och folkmord (TV Tropes, u.å1.). Likt Webb (2018) skriver, kan humor fungera som ett verktyg för att få utlopp för ångest och rädslor.

Rubelns fall, och inflationen av den ryska ekonomin, illustreras genom att ryssar är korkade kommunister som blint följer sin ledare och är för dumma för att förstå vad som pågår. I förlängningen blir således förlöjligandet av den ryska ekonomin också ett förlöjligande av ryssar och det ryska politiska systemet.

6.2.3 Förlöjligande av Putin

Inom temat vi kallar "Förlöjligande av Putin" handlar alla mem om Vladimir Putin. I nio av memmen syns en bild på Vladimir Putin i olika situationer (8, 14, 16, 18, 31, 71, 116, 119, 127) och i de mem han inte syns på bild nämns han explicit vid namn i antingen rubrik eller texten som tillhör bilden (19, 39, 43, 54, 68, 82). Ett tydligt mönster i memmen är att Putin framställs som inkompetent. Han framställs bland annat som ohygienisk (16), som ett dumt barn (14) och som någon ingen vill skaka hand med (71). Ett annat vanligt förekommande tema är att han framställs som ett djur eller en karaktär. Bland annat som Spindelmannen (19), en amerikansk wrestlingstjärna (68) och som en tecknad katt (39). Fyra mem nämner även olika kolonial- och stormakter, som Storbritannien och Norge under vikingatiden (43, 54, 68, 82). Gemensamt för de fyra är att de alla använder ett parafraaserat citat från Putin; "Ukraine was a part of Russia", eller "Ukraine was a part of Russia, we're simply taking it back". De har också det gemensamma sekundärtemat "ifrågasättande av Putins logiska resonemang".

Då det övergripande temat att Putin nämns eller syns explicit, har vi valt att analysera tre olika mem med olika vanliga sekundärteman. De vi valt är när han framställs som inkompetent, som ett djur eller en karaktär och en som nämner kolonial- och stormakter, med fokus på temat "ifrågasättande av Putins logiska resonemang". Anledningen till att vi valt tre olika mem att analysera djupare är att det var svårt att hitta färre teman som var representativa för hela kategorin. I detta fall är flera av de tre mem vi valt ut som liknar varandra, och då har vi gjort vårt urval baserat på popularitet, alltså antal upvotes.

6.2.4 Djupanalys av mem 14. "A sticky situation" (figur 6.2).

Figur 6.2. Mem 14. "A sticky situation".

Manifest nivå

Memen består visuellt av en gif, alltså en rörlig video som upprepar sig, på Vladimir Putin som till synes sitter vid ett fält i mitten av bilden och äter yoghurt eller något liknande. Bredvid sig har han även ett dricksglas. I bakgrunden syns ett stort spannmålsfält och ett skogsparti, och där färdas även en skördetröska, en traktor och andra jordbruksmaskiner åt vänster i samma riktning. I gifen ler Putin även lite lätt och nickar instämmande, antagligen åt en person. Den tillhörande texttrutan i memen är vit och innehåller den svarta texten "Teacher: Where did the glue go? That one kid in class:". Rubriken till memen är "A sticky situation". Vad Putin äter; den vita mejeriprodukten med tjock konsistens är sannolikt tänkt att föreställa lim eller klister.

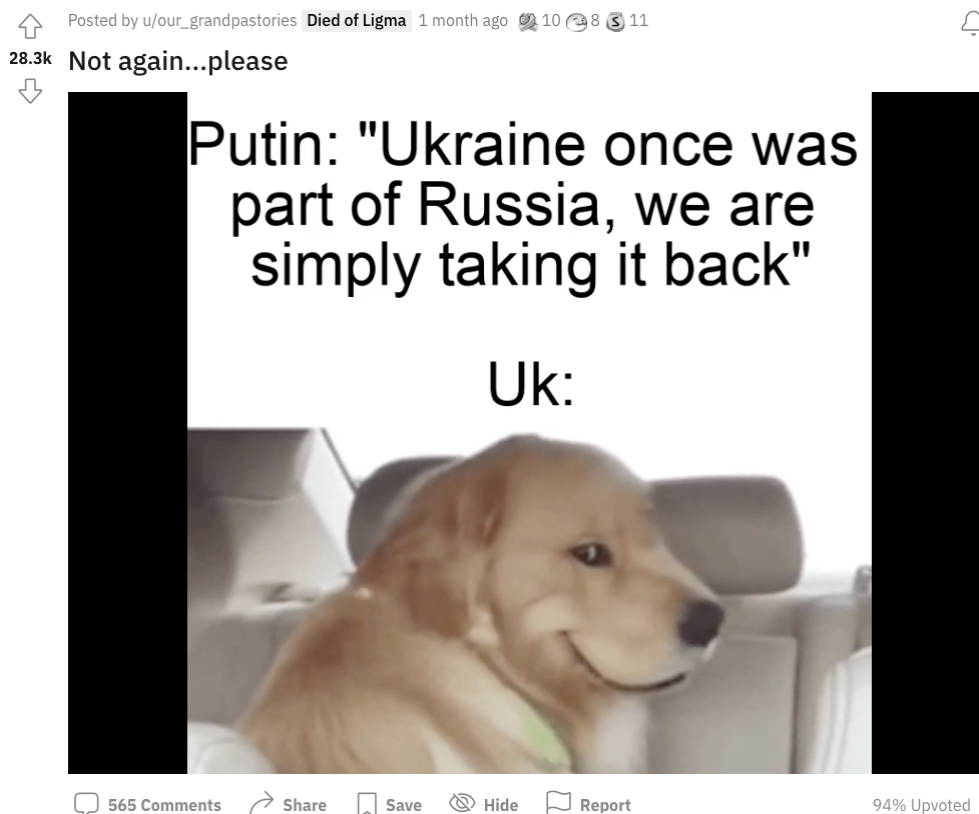
Latent nivå

Det krävs en viss förståelse för att förstå poängen med denna mem, och den är öppen för tolkning, men vi är överens om att det är baserat på en vanlig trop att små barn äter saker som bl. a lim. En s.k. "paste eater" (TV Tropes, u.å²). Denna trop används ofta för att visa att barnet i fråga är lite dumt eller korkat, vilket får oss att tolka att Putin i detta mem framställs som ett dumt litet barn. Ett exempel på en paste eater är karaktären Ralph i The Simpsons som är ett barn med låg intelligens som ofta äter lim, kitor och andra saker (Tropedia, u.å). Som en del i intertextualiteten skulle jordbruksfordonen som arbetar i bakgrunden skulle kunna anspela på fenomenet som blev känt tidigt i krigets skede; att

ukrainska bönder bogserar bort ryska stridsfordon. Att Putin sitter och, enligt skämtet, äter lim och agerar som ett dumt barn skulle ytterligare kunna framställa honom som för dum för att se hur ukrainare stjälar ryska tillgångar bakom hans rygg.

Att utelämnade detaljer gör här att mottagaren blir medskapare i berättelsen, och bilden bygger således på den retoriska argumentationsstilen *entymem*, där premissen är underförstådd eller outtalad (Contreras, 2021:25ff). Rubriken "A sticky situation" kan tolkas på två olika sätt och agerar här som en metafor (Huntington, 2016:80ff). Det kan dels dockas rent bokstavligt; att det Putin framställs äta, alltså lim eller klister är en "sticky situation" som kan översättas till en jobbig sits. Den kan också tolkas rent bildligt, som att Putin genom invasionen av Ukraina där ukrainska bönder stjälar ryska arméfordon, och kanske mer generellt att Putin inte var beredd på motståndet och nederlagen han skulle möta tidigt i krigets skede och nu sitter i en jobbig sits. I memen finns dessutom ett visst lager av inkongruens, alltså när någonting visar sig vara annorlunda än vi tänkt oss och det därför skapas en överraskningseffekt (Beattie, 1779, i Morreall, 2020). Till en början stämmer inte bildtexten alls överens med vad vi ser i bilden. Bilden visar hur Putin äter yoghurt med sked, men bildtexten hävdar att det i själva verket är lim. På samma sätt uppstår en överraskningseffekt när läsaren själv kopplar en limätande Putin vid en åker bland jordbruksfordon till kriget i Ukraina, där ukrainska bönder stjälar ryska krigsfordon. Således skapas en komisk effekt genom hur perspektiven förskjuts och läsaren överraskas.

6.2.5 Djupanalys av mem 43. "Not again...please" (figur 6.3).

Figur 6.3 Mem 43. "Not again...please"

Manifest nivå

Memen är en fyra sekunder lång film som föreställer en hund med gyllengul päls, kanske en labrador eller golden retriever, som sitter i det beigea baksätet på en bil som verkar vara i rullning. Hunden är filmad av någon som sitter i framsätet och i början av filmen tittar den ut genom bakrutan. Den vänder sig sedan långsamt mot personen som filmar och man ser halva hundens ansikte. Den har ett kisande öga och ett leende som kan tolkas som lite ondskefullt, eller att den har något lur i görningen. Hunden befinner sig i mitten av bilden, om än något nedåt. Till filmen hör bildtexten, som är svart på vit bakgrund med texten "Putin: "Ukraine once was part of Russia, we are simply taking it back" Uk:". Rubriken till memen är "Not again...please".

Latent nivå

Memen kallas "Smiling Dog / Evil Dog" och är från början en gif eller filmklipp där hunden vänder blicken från mot sätet till mot kameran, men är vanligast som stillbild (GuAgIsOrAb, 2021). För att förstå poängen i memen krävs förförståelse för Storbritanniens historia om hur de tidigare varit en stor kolonialmakt och/eller det brittiska samväldet. Detta adderar också ett intertextuellt lager till memens retorik (Mral, Gelang & Bröms modell (2016:104-105). Man behöver även förståelse för i vilket sammanhang Putin ska ha sagt citatet på bilden, vad han menar med det och det nuvarande kriget i Ukraina. På samma sätt behöver man förförståelsen för brittisk stormaktshistoria för att förstå den tillhörande rubriken, som antyder att avsändaren inte vill återgå till tiden då Storbritannien härskade över stora delar av världen. Det kan även tolkas som att även Ryssland i detta fall liknas vid samma typ av stormakt. Under hela sovjeteran var Ryssland en av världens två supermakter och tog, precis som Storbritannien tidigare gjort, makten över ett stort antal länder som fick ingå i Sovjetunionen. Med Rysslands nutida annekteringar, landerövringar och krig som i Tjetjenien, Georgien och nu Ukraina kan Putin ses agera på ett liknande sätt som stormakten Ryssland tidigare gjort. Memens rubrik "Not again...please" antyder att avsändaren ställer sig tydligt negativ till åtminstone Storbritanniens historia som stormakt, som innehöll kolonialisering, slavhandel, exploatering m.m. och är allmänt ansett i som en mörk del av historien. Det är därför sannolikt att en del i memens betydelse är att stormakternas kolonialisering och expanderings är något som för med sig negativa konsekvenser.

Memen innehåller även en del lager av inkongruens. Inte minst då det är flera saker som liknas vid hundar. Storbritannien liknas vid en hund, men det går även att tolka att stormakter överlag liknas vid hunden med det lite luriga leendet. Likaså går det även att tolka in hur Ryssland liknas vid hundar med något lur i görningen. Genom att stormakter liknas vid hundar, kan även Ryssland göra det, då de genom invasionen av Ukraina agerar på samma sätt som stormakter genom historien har gjort. En annan typ av inkongruens är att hundar, i alla fall i västerländsk kultur, ofta kallas för "människans bästa vän" och att hundar av denna ras, exempelvis en golden retriever, ur ett semiotiskt perspektiv konnoterar till snälla familjehundar. Den snälla golden retrievern kan även liknas vid tropen "big friendly dog". Tropen är en snäll, vänlig, stor och ofta lite korkad hund vars enda dåliga drag är att den kan knuffa omkull en av ren glädje och kärlek (TV tropes, u.å3). Det uppstår därför en överraskningseffekt när den snälla hunden i detta fall verkar planera något ondskefullt. Både med sitt leende och blick, men även texten som gör att hunden blir en slags surrogat för det brittiska imperiet och allt negativt det förde med sig för stora delar av världen (Benacka, 2017:13).

6.2.6 Djupanalys av mem 19. "Saint Putin" (figur 6.4)

Figur 6.4. Mem 19. "Saint Putin".

Manifest nivå

Bilden i memen föreställer två stycken likadana superhjältar – spindelmannen – som står i sina röd blå dräkter mitt emot varandra. Dräkterna har tydligt blå och röda färger, med inslag av vad som föreställer spindelnät och på karaktären till höger syns en tecknad spindel. De vinklade ögonen som tillhör ansiktsmasken på den vänstra karaktären framstår som aggressiva och arga och de båda håller ut en arm och pekar tydligt med fingret på den andre, samtidigt som den andra armen hålls lågt med knuten näve. Det ser ut som att de båda karaktärerna pekar ut varandra, som om de pekar ut varandra på ett aggressivt sätt. Det ser ut som att de båda befinner sig på någon form av lastkaj eller parkering. Golvet i bilden är blålila och väggen bakom dem är röd. Till vänster om karaktärerna kan man skymta en skåpbil målad i ljus- och mörkgrått och ser ut att vara av en äldre årsmodell. Skåpbilens ena baddörr ser ut att vara öppen, som om den skulle lasta in eller ut något där den står, precis vid något som liknar en öppen dörr eller lagerport. Till höger i bilden skymtas även två stora trälådor som staplats på varandra. Memen innehåller även en textruta precis ovanför bilden, och där står med svart text på vit bakgrund "When the russian government accuses Facebook of being an extremist organization".

Latent nivå

Går man inte på det rent visuella och manifesta, kan många säkert förstå vad poängen är, och samtidigt själv vara med och skapa mening i bilden. Bilden föreställer, som tidigare nämnt, två likadana karaktärer som pekar på varandra och bildtexten hjälper till att bilda en poäng tillsammans med bilden. Det finns dock lager av intertextualitet i memen, och en del av memens mening kan kräva en viss förförståelse. Dels kan man behöva förstå vilka karaktärerna är på bilden, men det kan även krävas att man sett själva memformatet tidigare för att fullt ut kunna förstå dess innebörd. Memen, "Spider-man pointing at Spider-man", har sitt ursprung i en tidig version av den tecknade superhjälten Spindelmannen, och publicerades 1967 i ett avsnitt som hette "Double Identity". På bilden ser vi en imitator och skurk utklädd till spindelmannen som konfronteras av den riktiga spindelmannen. Memformatet har varit populärt i många år och det tidigaste användandet av den skedde 2011 och dess sida på KnowYourMeme har i skrivande stund ca 1,5 miljoner visningar (Adam., 2011). Då memformatet är väldigt populärt, kan det sannolikt antas att många som ser memen redan har en viss förförståelse för vad poängen är och hur den är tänkt att fungera.

En annan förförståelse som kan behövas för att kunna förstå budskapet i relation till dess sammanhang, är kunskapen om hur Ryssland förbjudit Facebook med hänvisning till att företaget ägnar sig åt "extremistiska aktiviteter", och hur den ryska regeringen planerar att officiellt kategorisera Meta, som äger Facebook, som en extremistorganisation (Selyukh, 2022). Även ett lager av inkongruens finns i memen, där både den ryska regeringen och Facebook gestaltas av två till synes likadana spindelmannen. Vad gäller rubriken som lyder "Saint Putin", är det aningen oklart vad avsändaren menar, men sannolikt innehåller texten ett lager av ironi. Det skulle kunna vara att ironiskt mena att Putin försöker vara ett slags helgon genom att peka ut Facebook som en extremistisk organisation, men att det inte är så smart av honom då avsändaren själv verkar betrakta den ryska regeringen som extremister.

6.2.7 Hyllning av Ukrainare

Temat "Hyllning av ukrainare" innehåller 14 mem, där ett vanligt grepp är att skildra ukrainare som "Chads". Uttrycket Chad härstammar från incelforum, och är ett slangord för en sexuellt aktiv "alfahane" och som ofta porträtteras i ett motsatsförhållande till incels eller oskulder, som istället ses som "betahanar" (Wikipedia a, 2022). I 6 av memen inom kategorin nämns Chads (2. "Massive respect for the Ukrainian ambassador of the U.N", 17. "Massive respect to not only these people, but also everyone else fighting against Russia", 49. "The chad boi!", 51. "there are just Chads everywhere", 55. "Chad Ukrainians", och "103. "What chads"). Enligt detta resonemang blir också den ryska armén och ryssarna förlöjligade, eftersom de då går att se som betahanar.

Vanligt förekommande är också referenser till hur en ukrainsk bonde "stal" ett ryskt stridsfordon med hjälp av sin traktor – en video som har blivit viral under kriget, men som inte kunnat bekräftas faktiskt vara sann (Suciu, 2022). Det sekundära temat dessa mem har gemensamt är att de förlöjligar den ryska armén, genom att sätta dem i motsats till de hyllade ukrainska bönderna. Porträtteringen av traktorer/krigsfordon förekommer i 8 av memen inom temat (28. "Another nice mobile SAM you got there...", 36. "Hippity hoppity, your million dollar military vehicles are now Ukrainian property.", 55. "Chad Ukrainians", 66. "They're flexing", 69. "Achievement unlocked .:", 83. "And submarines", 103. "What chads", och 120. "GTA: Wheat Fields").

Eftersom de två vanligaste sätten att hylla ukrainare på är att jämföra dem med Chads och att hylla hur de potentiellt stal ryska krigsfordon och det finns ett antal mem som porträtterar båda positionerna samtidigt, har vi valt ut ett mem som är representativt för kategorin som innehåller båda positionerna. Båda sätten att hylla ukrainare rymmer också ett sätt att förlöjliga Ryssland, den ryska armén eller ryssar. Den mem vi valt ut att analysera djupare inom kategorin är därför mem 55. “Chad Ukrainians”, som ses som representativ för samtliga av de vanligaste sätten att hylla ukrainare på. Även mem 103. “What chads” nämner både Chads och ukrainska krigsfordon, men eftersom mem 55 har fler *upvotes* än mem 103 lägger vi också en värdering i memens popularitet.

6.2.8 Djupanalys av mem 55 “Chad Ukrainians” (figur 6.5).

Figur 6.5 Mem 55. “Chad Ukrainians”

Manifest nivå

Bilden föreställer en man med hörlurar, sittandes framför en mikrofon. I bakgrunden syns ett rött, veckigt tygstycke. Mannen gestikulerar med händerna. Framför honom syns en halvtransparent textruta med texten “The Russians don’t want you to know this but the tanks on the road are free you can take them home. I have 458 tanks.” Orden “Russian”, “tanks on the road” och “tanks” skiljer sig från den övriga texten – och man kan se att den är inklippt. Således kan man ana att citatet mannen på bilden sagt från början egentligen handlar om någonting annat. Rubriken till inlägget på Reddit är “Chad Ukrainians”. Utan förkunskap kring varifrån bilden är hämtad avslöjar mikrofonen, hörlurarna och det röda tygstycket, tillsammans med hur texten är komponerad på ett sätt som citat ofta brukar vara i filmklipp, att situationen troligtvis utspelar sig i någon form av inspelningsstudio.

Latent nivå

Memet intertextuellt kopplad till den populära memen “The Ducks at the park are Free”. Ursprunget till memet är Twitter, där citatet först lades upp som en text av användaren @weinerdog4life som lades upp 2018 (Nox Lucis, 2020) (figur 6.6).

Figur 6.6. Originaltweet

Memen har senare florerat på nätet i flera skepnader, där en vanlig form av memen är en bild på den amerikanska TV-personligheten Alex Jones och en textremsa (Nox Lucis, 2020) (figur 6.7), vilket också är fallet för memen i analysen. Alex Jones är en amerikansk journalist och konspirationsteoretiker, med libertarianska och paleokonservativa politiska åsikter, som äger hemsidan InfoWars vilken har bekräftats sprida många falska nyheter och konspirationsteorier. Han står också bakom konspirationsteorin *New World Order* som förknippas med vaccinnmotstånd, åsikten om att 9/11 aldrig ägt rum, antisemitism, tron om att världens ledare gått ihop och styr världens befolkning genom vaccinationer, genmanipulering och chemtrails (Wikipedia d, 2022).

Figur 6.7. "The Ducks at the Park are Free". Originalmem.

<https://knowyourmeme.com/memes/the-ducks-at-the-park-are-free>

Att skapa nya mem som bygger på andra mem är en vanlig typ av intertextualitet inom memkulturen (Bulakh, 2020:111ff). Poängen kan visserligen gå fram ändå – oavsett om man känner till ursprungsmemen eller inte, men detta är ett tydligt exempel på hur innehållet i mem förändras och replikeras enligt Shifman (2014) och Dawkins (2006) definition av begreppet. Inom

diskursgemenskapen Reddit är det troligt att många av de som befinner sig på forumet har sett tidigare versioner av memen och därför får samma konnotationer av bilden eftersom de delar samma koder (Chandler, 2007:251; Fiske, 1990:85ff). Även den ursprungliga memen har en förlöjligande ton, då den parodierar libertarianska värden.

I rubriken beskrivs ukrainare som “Chads”. Även detta kräver förförståelse för att kunna tolka inlägget. Som tidigare nämnt är Chad ett uttryck för en “alfahane” inom incelkulturen. Incels (ett teleskopord för involuntary celibat/celibacy) är män som lever i ofrivilligt celibat och som samlas online för att diskutera detta i olika forum. Gemensamt för dessa män är att de delar ett hat mot kvinnor, och mot män som får ha sex med kvinnor (Jennings, 2018). Incels ser det som att kvinnor endast vill dejta och ha sex med “Chads” – det vill säga muskulösa, populära män som får ha sex med många kvinnor.

Att tillskriva ukrainare epitetet Chad fungerar som en *metafor*, där man tillskriver ukrainare de egenskaper en alfahane har och känslor förknippade med dessa (Mral et al., 2016:62ff). En ukrainare blir då en stark, macho man, som är populär bland kvinnor – om läsaren delar dessa åsikter och tillskriver samma värden i att vara en Chad som skaparen av memen gör (Benacka, 2017:15ff). Publiken har därför en aktiv roll i meningsskapandet och argumentationen kan ses som ett *entymem* (Benacka, 2017:15ff). Eftersom ryssar också nämns i memen, skapas ett motsatsförhållande mellan ukrainare där ryssar, på ett mer indirekt plan, liknas vid incels på ett metaforiskt plan. Alex Jones, mannen på bilden, representerar i fallet de ukrainska bönder som bogserade bort ryska krigsfordon under kriget – och memen bygger därför på den intertextuella relationen till denna påstådda händelse. Man använder sig av *metonymi* i hur man skriver “the tanks on the road”, utan att avslöja att det är specifikt de ryska krigsfordonen man syftar på, vilket läsaren själv får fylla i med. Memen bygger också i stor grad på *ironi*, eftersom det förstås inte alls är så att de krigsfordon som står placerade på vägarna är gratis (Mral et al., 2016:63ff).

Att memen har en intertextuell relation till den påstådda stölden av ryska krigsfordon är intressant, eftersom detta inte kunnat bekräftas vara sant (Suciu, 2022). Memen bygger då på att de som tar del av den uppfattar att händelsen ägt rum på riktigt, och det är också underförstått – eftersom ukrainare liknas vid Chads för att ha gjort detta – att denna händelse är någonting att imponeras över.

6.2.9 Världsläget

“Världsläget” kan ses som ett något spretigt tema eftersom det rymmer olika typer av innehåll som relaterar till kriget mellan Ryssland och Ukraina på ett mer indirekt plan. Temat rymmer känslouttryck kring hur världsläget är framställt som kritiskt, ostabilt och förvirrande, och rädslan för att världen kommer gå under i och med den globala krisen som kriget innebär. Det handlar bland annat om referenser till coronapandemin, globala kriser de senaste åren och andra historiska händelser, hur utomjordingar ser ned på jorden och inte hinner hänga med i vad som pågår på jorden och att kriget, tillsammans med andra händelser den senaste tiden, kommer att leda till en apokalyps.

Vanligt förekommande inom temat är att ställa kriget i Ukraina i relation till coronapandemin och dess effekter på samhället. Detta sker i 6 av memen inom temat (22. “finally something after 2 whole seasons of pandemic arc”, 23. “Two down one to go”, 38. “Shit, here we go again.”, 41. “It really gonna be like that.”, 58. “I’m just trying to live bruh”, och 105. “I know nothing about nothing”).

Ett annat mönster inom kategorin är att använda sig av bilder/videos på fiktiva karaktärer, både tecknade och otecknade. Detta sker i 12 av memerna inom temat (22. “finally something new after 2 whole seasons of pandemic arc”, 23. “Two down one to go”, 26. “This is tense”, 38. “Shit, here we go again.”, 40. “They know..”, 41. “It really gonna be like that.”, 58. “I’m just trying to live bruh”, 59. “Confusing times indeed.”, 79. “Win - Win Situation”, 97. “World right now”, 105. “I know nothing about nothing.”, och 126 “I’d make a great dad”).

Den mem vi valt ut för att analysera vidare inom temat är mem 22. “finally something new after 2 whole seasons of pandemic arc”, eftersom den både innehåller en skildring i form av fiktiva karaktärer och dessutom är den mem inom temat som har flest antal *upvotes*. Eftersom innehållet i övrigt är spretigt inom temat, men nämnandet av just utomjordingar faktiskt sker i två av memerna (även i mem 40. “They know...”) så anser vi att den är representativ för innehållet och sättet att porträttera världsläget i förhållande till kriget.

6.2.10 Djupanalys av mem 22 “finally something new after 2 whole seasons of pandemic arc” (figur 6.8).

Figur 6.8 Mem 22. “finally something new after 2 whole seasons of pandemic arc”

Manifest nivå

Bilden består av en vit textruta i överkant, med texten “Aliens watching season 2022 of Earth and it went from pandemic to WW3 in less then 2 episodes”. Under texten finns en bild, där två personer – till synes utomjordingar syns. Bildens färger är mörka, och bilden ser nästan svartvit ut, även om man kan skimta toner av färg. Det ser ut som att de personer som föreställer utomjordingar på bilden kan vara vanliga personer som har utomjordings-masker på sig, eftersom de ser något plastiga ut och också har tröja på sig på överkroppen. Den främre personen på bild håller upp händerna och tittar något åt sidan, och den bakre personen på bilden står lutad snett och tittar mot kameran. I bakgrunden syns en vägg klädd i klättrväxter. Rubriken till inlägget är “finally something new after 2 whole seasons of pandemic arc”. I fokus ligger bildtexten och den främre utomjordingen som ställer ut händerna.

Latent nivå

Bilden har en populärkulturell intertextualitet till filmen “Scary Movie 3” – och de två utomjordingar som finns på bild kallas i filmen för “the extraterrestres” eller “The Others” (Miramax, 2018). Filmen kom ut 2003, och är en parodifilm på några av de storfilmerna som kom åren innan dess (Svensson, 2008). Troligtvis kan man dock ta till sig memens budskap även om man inte sett filmen eftersom utomjordingarna på bilden har karaktäristiska drag av hur utomjordingar vanligtvis brukar porträtteras, och bildtexten också förtydligar att poängen ligger i hur utomjordingar tittar ned på jorden och ser vad som händer just nu. Detta visar hur mem arbetar med lager av intertextualitet, där vissa tolkningar är möjliga att göra utan att ha förkunskap – men hur den fördjupade tolkningen bygger på hur läsaren kan relatera till innehållet (Chandler, 2007:207ff; Way, 2019). De utfällda händerna på utomjordingen längst fram i bild gör att hen ser förvirrad ut, vilket leder till tolkningen att utomjordingarna som tittar ned på jorden har svårt att hänga med i vad som händer just nu eftersom det händer så många saker – allt från en pandemi till ett tredje världskrig inom bara några år.

I bilden uppstår en inkongruens, där utomjordingarna får representera människors känslor för världsläget (Vasquez & Aslan 2020:102ff). Utomjordingarna blir ett komiskt surrogat för oss människor, och den komiska effekten uppstår i hur porträtteringen av utomjordingarna motsvarar någonting i det verkliga livet och hur detta kan relatera till samhällskontexten (Benacka, 2017:12ff). Man skulle också kunna se utomjordingarna som en metafor för oss människor – precis som “seasons of pandemic arc” blir en metafor för händelserna under de senaste åren i form av covid-19-pandemin, och “season 2 of earth” blir en metafor för världsläget. Pandemic arc syftar sannolikt på *story arc* som är ett vanligt begrepp inom film och TV-serier och kan beskrivas som en storyline, alltså en sammanhängande tidslinje för exempelvis en TV-serie (TV tropes, u.å4). För att förstå memens poäng, i hur en pandemi och nu en global kris i form av en väpnad konflikt mellan Ryssland och Ukraina, kan leda till ett tredje världskrig kräver det att man har en förförståelse om vad som pågår i Ukraina. Att benämna situationen i Ukraina som ett tredje världskrig är en typ av *synekdoke*, eftersom man betecknar en del och en helhet (Mral et al., 2016:62ff).

Det humoristiska budskapet i memen påminner om hur satir användes inför ett potentiellt stundande världskrig under kalla kriget på 1950-talet, där människor skämtade friskt om detta för att få utlopp för sin rädsla och ångest (Webb, 2018:236ff). Även under covid-19-pandemin spreds mem om världsläget, där produktionen och konsumtionen av dem kan ha varit ett sätt att hantera stressen man känner kring situationen (Gall Myrick et al., 2021). Memen handlar inte om att ta politisk ställning åt ett visst håll, utan är snarare ett sätt att uttrycka rädsla för att hantera oron (Declercq, 2021:55, Konior, 2019:48ff). Man tar inte ställning i kriget, utan uttrycker snarare bara att det händer mycket just nu.

Formuleringen “finally something new” kan också tolkas som att det är spännande att ett potentiellt tredje världskrig stundar, eftersom man numera är trött på coronapandemin och dess effekter.

6.2.11 Ryssland framställs som starkt

Inom temat “Ryssland framställs som starkt”, ingår endast ett mem. Eftersom denna mem utmärker sig i materialet då det är den enda Ryssland-positiva memen av 127 analysenheter har vi valt att inkludera den i vår analys. Det rör sig om mem 44. “Modern problems require modern solutions”.

6.2.12 Djupanalys av mem 44. “Modern problems require modern solutions” (figur 6.9).

Figur 6.9 Mem 44. “Modern problems require modern solutions”

Manifest nivå

Bilden föreställer två män, som står i ett rum vända mot vad som ser ut att vara ett fönster täckt av en gardin. Mannen till vänster tittar mot väggen/gardinen, och snett bakom honom står den andra mannen – som håller upp en kniv och ser aggressiv ut. På den första mannen syns texten “COMPANIES BANNING THEIR SERVICES IN RUSSIA”, och på mannen med kniven syns texten “RUSSIA LEGALIZING PIRACY”, vilket leder till att man förstår att männen skall representera dessa två händelser. Rubriken till inlägget är “Modern problems require modern solutions”.

Latent nivå

Vid noggrannare granskning av bilden framgår det att männen i själva verket är samma person, och att bilden är ett montage. Det uppstår en stark inkongruens vid upptäckten av detta, eftersom det sker ett brott mot förväntningarna där representationen av objekten inte matchar det vi ser. Detta gör också att mannen som skall föreställa att företag förbjudit sina tjänster i Ryssland inte bara representerar detta – utan också Ryssland som land då han också föreställer Ryssland som legaliserar piratkopiering. Resonemanget blir då mycket invecklat – och man skulle också kunna tolka det som att det är

Rysslands eget fel att företag förbjudit sina tjänster i landet, och även att företagen som förbjudit sina tjänster hugger Ryssland i ryggen. Eftersom båda männen i själva verket är samma man.

Bilden följer mem-formatet “Trust nobody – Not even yourself”, som vanligast förekommer med en liknande bild där kniven är utbytt mot en pistol (figur 6.10) (James Blunt, 2015) men med bilden i figur 6.9 och formatet. Det finns därför en intertextuell relation mellan denna mem och tidigare mem i samma format. Bilden med pistol är mer vanligt förekommande, men har man sett den bilden innan känner man troligtvis ändå igen formatet.

Figur 6.10 “Trust Nobody, Not Even Yourself”. Originalmem (James Blunt, 2015).

Rubriken, “Modern problems require modern solutions” är här också intertextuell koppling till en annan populär mem, men innehåller även en populärkulturell referens. Texten anspelar nämligen på en populär mem i form av en GIF urklipp från komediserien Chappelle’s Show (Adam, 2019). Memen är därför ett tydligt exempel både på hur mem använder sig av populärkultur för att förvränga det till något eget (Chen, 2012:16; Way, 2019:554) och hur mem också ofta bygger på tidigare mem (Bulakh, 2020:111ff).

I memen framställs Ryssland som starkt genom att man jämför Ryssland med de företag som förbjudit sina tjänster i landet – och att Ryssland har medel att hämnas. Ett sekundärtema blir därför hur företag som förbjuder sina tjänster i landet förlöjligas och porträtteras som svaga eftersom deras sanktioner inte kommer att ha någon betydelse.

7. Diskussion

7.1 Sammanfattning

I denna uppsats har vi undersökt mem publicerade på subredditen r/memes, med koppling till kriget mellan Ryssland och Ukraina. Materialet, som består av 127 mem, är insamlat genom att filtrera på top votes under perioden 24 februari – 24 mars 2022 (krigets första månad). Genom att utföra en kvantitativ tematisering av materialet har vi identifierat 25 teman i materialet, där de fyra vanligaste är “Förlöjligande av ryska ekonomin”, “Förlöjligande av Putin”, “Hyllning av ukrainare” och “Världsläget”. Det visar att de vanligaste ämnena att skämta om i form av mem, i relation till kriget, är dessa. På vår första forskningsfråga är det alltså tydligt att satiren i majoriteten av fallen riktar sig mot Ryssland, Ukraina, Putin och ukrainare. Det är även tydligt att de mem som riktar någon form av negativ kritik eller är förlöjligande riktar sig åt Ryssland och Putin, samtidigt som de som riktar sig åt Ukraina och ukrainare i stället är hyllande och utmålar dem som starka. I teman som “världsläget” riktar sig dessa mem inte mot någon specifik person eller plats, utan handlar i huvudsak om det allmänna världsläget och berör fenomen, i detta fall globala kriser, som coronapandemin, ett potentiellt tredje världskrig, kärnvapenkrig och vad detta hade fått för konsekvenser för omvärlden.

Vad gäller vår andra forskningsfråga så har vi med hjälp av kritisk retorikanalys och semiotisk analys undersökt mem ur fem olika teman. Dels de fyra största temana, men även det enda mem där Ryssland framställs som starkt. Här har vi funnit mönster kring intertextualitet, inkongruens, metaforer och surrogater. I de manifesta nivåerna kombineras memernas rubriker, bildtexter och bilder för att skapa en komisk effekt, och ofta uppstår inkongruens mellan de olika elementen. I de latenta nivåerna har vi upptäckt lager av bl. a intertextualitet, som visat att förförståelse för olika saker kan krävas för att förstå budskapet fullt ut. Det rör sig ofta om populärkulturella referenser, men även referenser till tidigare mem. Gemensamt är att de alla verkar inom kontexten för den kris de berör; i detta fall kriget och ibland även coronapandemin.

Som svar på den tredje forskningsfrågan har vi upptäckt ett antal faktorer som bidrar till mems framgång på Reddit. Inte minst verkar det bero på vad memen berör, såsom kritik mot Ryssland/Putin eller hyllning av Ukraina/ukrainare som är våra mest förekommande teman. Det verkar även finnas andra mönster, framför allt att de innehåller lager av humor och är underhållande, eller kan ge utlopp för olika former av rädslor inför potentiella domedagsscenario, pandemier och krig. Vi tror därför att ett mems framgång kan bero på två saker; dels hur det stärker och bekräftar redan befintliga opinioner inom diskursgemenskapen, dels hur memen ger utlopp för negativa känslor och således kan fungera som ett sätt att bearbeta.

7.2 Slutdiskussion

Genom att identifiera vilka teman memerna i vår undersökning har, samt utföra en djupgående analys av några mem inom dessa teman har vi funnit vissa mönster. Detta hjälper oss att vidare besvara vår tredje och sista frågeställning om vilka faktorer som påverkar ett mems framgång, som vi också tidigare varit inne på.

Inom temat “Förlöjligande av ryska ekonomin” och “Förlöjligande av Putin” kan vi se att de retoriska medel som används främst är personligt riktade – både mot ryssar i allmänhet och mot Putin. Det finns tydliga mönster i att kritiken genom att porträttera dem som korkade och verklighetsfrånvända. Det finns också en viss samhällskritik i den mån att saker som kommunism och kolonialism kritiserar. Inom dessa teman sätter man överlag inte Ukraina eller ukrainare i ett motsatsförhållande för att framföra kritiken, utan fokuserar istället på att visa exempelvis Putins inkompetens och bristande intelligens genom att ifrågasätta den. Vad gäller temat “Hyllning av ukrainare”, kan vi däremot se att det är vanligare att använda sig av Ryssland/ryssar i ett motsatsförhållande – där ukrainare blir hjältar och Ryssland/ryssar framställs i dålig dager. Vad gäller temat världsläget, riktar sig innehållet i allmänhet inte mot några specifika personer eller objekt, eller tar ett politiskt ställningstagande. Istället är memerna inom temat mer övergripande, där man löjliggör sig över eller skämtar om världsläget i stort – utan ett tydligt offer för satiren. Här relaterar memmen ofta intertextuellt till historiska händelser, som andra världskriget, coronapandemin och populärkulturella fenomen och internetkultur. I temat “Ryssland framställs som starkt”, kan vi återigen se att sättet att hylla och kritisera bygger på ett motsatsförhållande – där Ryssland, och företag som har förbjudit sina tjänster i Ryssland ställs mot varandra.

En solklar majoritet av innehållet är positivt mot Ukraina och hånar Ryssland. Detta kopplar till satirens grundläggande funktioner – att kritisera och underhålla. Man bidrar med ett humoristiskt perspektiv till politiska ämnen, och innehållet presenteras ofta i form av karikatyrer som är nedsättande mot etablissemangen (Declercq, 2018:329; Brown & Russell, 2019:410). Att innehållet tar ställning för Ukraina är inte förvånande, eftersom det i samhällsdebatten är ovanligt att ta Rysslands parti. Således kan vi inte se att innehållet verkar ha en politiskt övertygande funktion, utan snarare handlar om att stärka de som redan har tagit ställning, precis som i Kieris (2018) studie. Memmen bygger istället på att läsaren redan delar samma politiska åsikter. Vi tror därför att mem kan stimulera uttryck som är kritiska till den rådande hegemonin – och att produktionen och konsumtionen av mem kan föra samman människor i att skratta och förlöjliga makthavare för att ventileras (Contreras, 2021:74ff).

Samtidigt har vi funnit ett mem som gynnar Ryssland. Det tål att poängteras att det endast rör sig om ett mem, av de 127 som ingår i analysen – och det är därför möjligt att memmen inte speglar hur Ryssland brukar framställas positivt i mem. Då vårt urval bygger på vilka mem som blivit uppröstade, måste det dock finnas något i detta mem som publiken uppskattar – även om publiken överlag verkar ha tagit Ukrainas parti. Vi förklarar detta med att memmen har vissa humoristiska kvaliteter och likheter med de övriga memmen som visat sig vara populära i vår analys – och menar att publiken är villig att frångå sina åsikter kring situationen.

Detta för oss in på spåret att snarare tolka mem som underhållning, än som kritik – vilket inte stämmer överens med satirens kritiska funktion (Declercq, 2018; Brown & Russell, 2019:410; Shifman, 2014:119ff). Men man kan också välja att se memmen som ett hugg i ryggen på storföretag och att den tar ställning för piratkopiering. Man kan tänka sig att stora företag och giriga mediebolag inte är så populära i Reddits diskursgemenskap, och att det är dessa värden som fått detta mem att bli framgångsrikt. Eftersom användare på Reddit är anonyma, kan vi inte uttala oss om dessa. Samtidigt skvallrar just anonymiteten och att Reddit är en alternativ plattform att föra debatt på, samt mem som uttrycksätt om att Reddits användare ställer sig emot etablissemangen. Man skulle också kunna tolka den Rysslandspositiva memmen som ett uttryck för rädsla, eftersom Ryssland framställs som ett land

som är kapabelt att hämnas. Här menar vi att memen blir ett tydligt exempel på de dubbla perspektiv satiren har möjlighet att producera hos publiken (Benacka, 2017:15).

I relation till att ställa sig mot etablissemangen är det också intressant att uppmärksamma inkongruensen i mem, och den tydliga linje vi ser i hur man sätter ihop inkompatibla element för att skapa en komisk effekt. Detta sker utan konstnärliga pretentioner, med en anarkistisk grundton och utseende och en do it yourself-aura med punkestetik. Ett mem är oftast inte estetiskt vackert, och detta är också något som kan skvallra om inställningen hos de som uppskattar mem. Vi ser att mem är ett demokratiskt medium eftersom många kan delta; nästan vem som helst kan skapa ett mem med hjälp av sin dator eller mobiltelefon och själv klippa ihop olika element. Innehållet bygger dock på att det finns en "punchline", där något som inte är förutsägbart sätts ihop för att det ska bli roligt, vilket ligger i linje med inkongruensteorin.

Vårt resultat kring vilka ämnen man postar mem om liknar de teman Berggren Wiklund & Sedin (2020:24ff) upptäckt i en liknande analys av coronarelaterade mem – där det framkommer att de vanligaste teman för materialet är att rikta kritik mot den politiska, ekonomiska och personifierade makten, politiska motståndare och kritik utan omedelbart objekt. Förlöjligandet av den ryska ekonomin, Putin och hyllningen av ukrainare kan här motsvara kritik mot den politiska och ekonomiska makten (ryska ekonomin), den personifierade makten (Putin), politiska motståndare (Ukrainare och Ukraina i relation till Ryssland och Putin) och kritik utan omedelbart objekt (Världsläget).

Vad gäller temat "Världsläget" visar vår analys att det till stor del verkar vara ett verktyg för människor att lättare kunna hantera sina rädslor och känslor kring det rådande läget. Memerna berör teman som ett stundande tredje världskrig, kärnvapenkrig, coronapandemin och dylikt. De liknar de satirteckningar som var vanliga under den mest hotfulla delen av kalla kriget mellan 1950- och 60-talet som Webb (2018) undersökte. Den slutsats Webb nådde; att de bestod av karikatyrer, överdrifter och parodi, liknar till stor del det resultat vi fått. Även om formatet, som då bestod av seriestrippar, bytts ut till formatet mem med en bild eller video, kan det han kallade apokalyptisk satir med olika synvinklar på vad ett tredje världskrig skulle kunna orsaka mänskligheten även kunna appliceras på de mem inom temat "Världsläget" som vi undersökt i denna studie (Webb, 2018:237ff). De mem vi undersökt inom detta tema liknar även de mem som Konior (2019) analyserat. De slutsatser hon nådde; att det nödvändigtvis inte handlar om att ta ställning för en viss sida, utan snarare om ett ökat intresse för de konsekvenser en krissituation kan orsaka. Hennes slutsats att denna typ av internethumor vuxit fram genom ett behov att hantera en okontrollerbar samtid, kan sannolikt appliceras även på vår analys av de mem som berör världsläget. Beroende på anledningen till att den Rysslands-positiva memen blivit uppröstad, skulle även denna kunna falla in under temat. Är det så att den är uppröstad på grund av rädsla för Rysslands förmåga att hämnas, kan den vara ett svar på hur människor tycker att det nuvarande samhällsläget är absurt (Pulos, 2020:4).

Sammanfattningsvis talar våra resultat för att mem har två huvudsakliga funktioner, och att dessa faktorer spelar in i hur framgångsrikt ett mem blir; att stärka en redan befintlig opinion, samt bearbeta påfrestande och okontrollerbara händelser. Vi kan se att dessa två funktioner framställs på olika sätt – där man i förstnämnda kategori använder specifika objekt i framställningen, och också använder sig av det onda och det goda i ett motsatsförhållande. I den sistnämnda kategorin är innehållet mer övergripande, och poängen framförs utan något omedelbart objekt. Detta ser vi som också vårt största

bidrag till forskningsfältet – eftersom tidigare forskning varit oenig om mems huvudsakliga funktioner, där vissa menar att det handlar om att underbygga politiska opinioner och andra menar att det handlar om att få utlopp för rädslor. Vi tror att dessa funktioner båda är närvarande, men att man behöver skilja dem åt. Någoting som samtliga mem i vår analys dock verkar ha gemensamt är att de i hög grad bygger på intertextualitet, och att entymemet är det vanligaste retoriska greppet att använda.

Detta leder oss också till slutsatsen om att mems främst består av en typ av epideiktisk retorik som knyter ihop människor som redan är överens om en åsikt, snarare än att agera deliberativt i den mån att man försöker övertyga någon som har en annan åsikt. Vi tror således att mems retoriska effekt rent politiskt handlar om sammanhållning, vilket stämmer överens med Shifmans (2014:119ff) tolkning av mem som en gräsrotshandling som kopplar ihop det personliga och det politiska och har en samordnande effekt, men även hur mem är ett lättillgängligt sätt att uttrycka politiska åsikter i en offentlig diskussion. Mem, som är komplexa multimodala texter består av flera lager av meningsskapande kan förstås på flera nivåer. De underförstådda lagren av mening förstås delvis genom delade kulturella, politiska och historiska synvinklar, men det går också att ta till sig vissa budskap utan att befinna sig i den givna diskursgemenskapen (Vásquez & Aslan, 2020:115ff; Mral et al., 2015:95ff). Vidare kan vi tydligt se hur mems retoriska kraft ligger i hur avsändare och mottagare tillsammans agerar meningsskapande – vilket också har att göra med den retoriska situationen memmen presenteras i (Huntington, 2016) och hur memens kraft förstärks beroende på lager av intertextualitet. Det finns vissa grundstenar man absolut behöver veta för att förstå – men för varje lager blir memmen mer komplex, roligare och mer satirisk och för varje lager förstärks också relationen mellan läsaren och skaparen.

7.3 Förslag på vidare forskning

Då vår studie endast undersöker den första månaden av kriget, vore det intressant att undersöka hur de retoriska budskapen i publicerade mem eventuellt förändras över tid i en pågående konflikt – och även jämföra detta med hur mediebilden ser ut i traditionella medier för att se hur internethumor och mem relaterar till en större samhällskontext och agendan i traditionella medier. Detta går även att applicera på andra krig eller kriser. Vi tror att forskningen kring mem kan visa på vilka aktuella fenomen människor är intresserade av i en samhällskontext. Declercq (2021) menar att konsumtionen av satir är ett sätt att bearbeta problem och sådant som händer oss som vi inte kan göra någonting åt. Eftersom mem är att betrakta som digitala tidsalderns satir, borde mem spegla människors tankar om samtiden. Studier kring mem i relation till covid-19-pandemin visar att människor som tagit del av mem under pandemin känt mindre stress över världsläget (Gall Myrick et al., 2021), och under kalla kriget var satir och humor viktiga verktyg för människor att ventilerar sin ångest och rädsla kring ett potentiellt kärnvapenkrig (Webb, 2018). Kan konsumtionen av mem vara ett sätt att upprätthålla vår mentala hälsa? Om vi kliver utanför krig- och krissituationer, så tror vi att en storskalig innehållsstudie av mem hade kunnat visa vilka samtida fenomen som upptar människors tankar inom den diskursgemenskap undersökningen utförs i.

Man kan också utföra en kvalitativ intervjustudie, för att undersöka människors tankar kring mem och vilka element i ett mem som utgör dess framgång. I denna uppsats har vi upptäckt vissa mönster som verkar avgöra hur framgångsrikt ett mem blir. Stämmer detta överens med människors egen uppfattning om mem? I relation till detta hade man också kunnat undersöka människors inställning till konsumtionen av mem och varför man väljer att ta del av dem.

Referenser

- Adam. (2011). Spider-Man Pointing at Spider-Man. *KnowYourMeme*. Hämtad 2022-05-10 från: <https://knowyourmeme.com/memes/spider-man-pointing-at-spider-man>
- Adam. (2019). Modern Problems Require Modern Solutions . *KnowYourMeme*. Hämtad 2022-05-12 från: <https://knowyourmeme.com/memes/modern-problems-require-modern-solutions>
- Al-Rawi, Ahmed; Siddiqi, Maliha; Li, Xiasou i; Vandan, Nimisha & Grepin, Karen (2021). A thematic analysis of Instagram's gendered memes on COVID-19. *Journal of Visual Communication in Medicine*, 44(4), s. 137-150
- Barthes (2016). *Bildens retorik*. Stockholm: Bokförlaget Faethon ISBN 978-91-982759-2-6
- Benacka, Elizabeth (2017). *Rhetoric, Humor, and The Public Sphere*. New York: Lanham Boulder, London: Lexington Books.
- Berggren Wiklund, Manne & Sedin, Erik (2020). *Meme-ento mori : En kritisk diskursanalys av politiska coronarelaterade memes i en amerikansk subreddit*. [Kandidatuppsats] Umeå: Umeå Universitet
- Brodie, Richard (2009). *Virus of the Mind: The New Science of the Meme*. Hay House ISBN 978-1-84850-127-0
- Brown, Alfie & Russell, Francis (2019). Afterword: Post_Meme. I Brown, Alfie & Bristow, Dan, *Post Memes: Seizing the Memes of Production*. Punctum Books ISBN-13: 978-1-950192-44-1
- Bulakh, Maria (2020). Internet meme as a means of intertextuality. Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика, (41), 105-118.
- Chandler, Daniel (2007). *Semiotics: The Basics*. New York: Routledge
- Chen, Carl (2012). The creation and meaning of Internet memes in 4chan: Popular Internet culture in the age of online digital reproduction. *Habitus*, 3(1), 6-19.
- Cohen, James., & Kenny, Thomas (2020). *Producing new and digital media: Your guide to savvy use of the web*. Routledge.
- Condren, Conal (2012). Satire and Definition. I *Humor (Berlin Germany)*, 25(4). Berlin: De Gruyter Mouton, s. 375-399
- Contreras, Luis Enrique Jr. (2021). Memes against the Machine: A Rhetorical Analysis of Resistance Memes and Online Comments on Instagram. [Masterupsats] Los Angeles: California State University.
- Davison, Patrick. (2012). The language of internet memes. *The social media reader*, 120-134.
- Dawkins, Richard (2006). *The Selfish Gene* (30th anniversary ed.) Oxford: Oxford University Press

- Declercq, Dieter (2018). A Definition of Satire (And Why a Definition Matters). *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 76(3). s. 319-330
- Declercq, Dieter. (2021). *Satire, Comedy and Mental Health*. Bingley: Emerald Publishing Limited.
- Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik; Towns, Ann & Wängnerud, Lena (2017). *Metodpraktikan : konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Wolters Kluwer
- Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (2019). Inledning. I Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.) *Metoder i medie- och kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur s. 54-86
- Fiske, John (1990). *Introduction to Communication Studies* (2nd edition). London, New York: Routledge
- Fox, uå. *Family Guy*. Hämtad 2022-05-06 från: <https://www.fox.com/family-guy/>
- Gall Myrick, Jessica; Nabi, Robin L. & Eng, Nicholas (2021). *Consuming Memes During the COVID Pandemic: Effects of Memes and Meme Type on COVID-Related Stress and Coping Efficacy*. *Psychology of Popular Media*, 2021-10-18.
- Greidina, Nadeja L. (2017). Memes in Information Warfare Context in the South-East Ukraine. I Springer, Cham (red.) *Digital Transformation in Journalism and News Media*. s 295-303
- GuAgIsOrAb. (2021). Smiling Dog / Evil Dog. *KnowYourMeme*. Hämtad 2022-05-05 från: <https://knowyourmeme.com/memes/smiling-dog-evil-dog-in-backseat>
- Gutman, Rachel (2018). Reddit's Case for Anonymity on the Internet. *The Atlantic*. Hämtad 2022-04-11 från: <https://www.theatlantic.com/technology/archive/2018/06/reddit-anonymity-privacy-authenticity/564071/>
- Harding, Luke. (2022). *Russian warship, go ...!': Ukrainians queue for stamp celebrating act of defiance*. Hämtad 2022-04-28 från: <https://www.theguardian.com/world/2022/apr/19/russian-warship-go-ukrainians-queue-for-stamp-celebrating-act-of-defiance>
- Hellspong, Lennart (2006). Komik med ord – och bild. I *Retorikmagasinet* (30-2006). Hämtad 2022-04-27 från: <https://www.retorikforlaget.se/komik-med-ord-och-bild/>
- Huntington, Heidi E. (2016). *Subversive Memes: Internet Memes as a Form of Visual Rhetoric*. Colorado: Colorado State University. Hämtad 2022-03-23 från: <https://journals.uic.edu/ojs/index.php/spir/article/view/8886/pdf>
- Huang, Ying (2020). Hyperboles in advertising: A serial mediation of incongruity and humor. *International Journal of Advertising*, 39(5), 719-737.

James Blunt (2015). Trust Nobody, Not Even Yourself. *KnowYourMeme*. Hämtad 2022-05-12 från: <https://knowyourmeme.com/memes/trust-nobody-not-even-yourself>

Jennings, Rebecca. (2018). Incels Categorize Women by Personal Style and Attractiveness. *Vox*. Hämtad 2022-05-10 från: <https://www.vox.com/2018/4/28/17290256/incel-chad-stacy-becky>

Johansson, Josefin (2017). *Memes som debattinlägg – trivial underhållning eller vass visuell argumentation? – En retorisk analys av digitala memes i drevet mot Pepsis reklamfilm*. [Kandidatuppsats] Örebro: Örebro Universitet

Kieri, Emil (2018). *MEMKRIGEN – Politiska mem som retoriskt vapen på Facebook i Sverige*. [Kandidatuppsats] Göteborg: Göteborgs Universitet

KnowYourMeme (uå.). *About Know Your Meme*: Hämtad 2022-05-17 från: <https://knowyourmeme.com/about>

Konior, Bogna M. (2019). Apocalypse Memes for the Anthropocene God: Mediating Crisis and the Memetic Body Politic. I Brown, Alfie & Bristow, Dan, *Post Memes: Seizing the Memes of Production*. Punctum Books ISBN-13: 978-1-950192-44-1

Ledin, Johanna & Moberg, Ulla (2019). Textanalytisk metod. I Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.) *Metoder i medie- och kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur. s.153-178

Lindfors, Patrik (2019). *Memetik*. Nationalencyklopedin.

Lindqvist, Janne (2008). *Klassisk retorik för vår tid* (1 uppl.). Lund: Studentlitteratur

Lister, Tim & Pennington, Josh (2022). Soldiers on Snake Island reacted with defiant words to threats from Russian warship. *CNN*. Hämtad 2022-02-23 från:

<https://edition.cnn.com/2022/02/25/europe/ukraine-russia-snake-island-attack-intl-hnk-ml/index.html>

McInnes, William. (2022). Why the price of oil matters so much to the world. *Financial Review*. Hämtad 2022-04-11 från:

<https://www.afr.com/markets/commodities/why-the-price-of-oil-matters-so-much-to-the-world-20220308-p5a2wk>

Miramax (2018). Scary Movie 3 | 'The Others' (HD) | Kevin Hart, Charlie Sheen, Method Man | 2003. *YouTube*. Hämtad 2022-05-06 från: <https://www.youtube.com/watch?v=pgUSkTRVYmQ>

Morreall, John (2020). Philosophy of Humor. Hämtad 2022-04-26 från:

<https://plato.stanford.edu/entries/humor/>

Mral, Birgitte; Gelang, Marie & Bröms, Emelie (2016). *Kritisk retorikanalys : Text, bild, actio*. Ödåkra: Retorikförlaget

Nilsson, Åsa (2019). Kvantitativ innehållsanalys. I Ekström, Mats & Johansson, Bengt (red.) *Metoder i medie- och kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur

Nox Lucis, 2020. The Ducks at the Park are Free. *Knowyourmeme*. Hämtad 2022-05-06 från: <https://knowyourmeme.com/memes/the-ducks-at-the-park-are-free>

Pulos, Rick. (2020). COVID-19 crisis memes, rhetorical arena theory and multimodality. *Journal of Science Communication*, 19(7), 1-30.

Reddit (2019). *Reddit's 2019 year in review*. Hämtad 2022-04-27 från: <https://www.redditinc.com/blog/reddits-2019-year-in-review>

Rintel, Sean (2013). Crisis memes: The importance of templatability to Internet Culture and freedom of expression. *The Australasian Journal of Popular Culture*, 2(2). s. 253-271

Ross, Shawna (2017). The (Meme) Master: James Afterlives in Viral Satire. *The Henry James Review*, 38(3). s. 291-301

Saldaña, Johnny (2013). *The Coding Manual for Qualitative Researchers* (2nd ed.). Los Angeles, London, New Delhi, Singapore, Washington DC: SAGE

Schreck, Carl (2019). From 'Not Us' To 'Why Hide It?': How Russia Denied Its Crimea Invasion, Then Admitted It. *RadioFreeEurope RadioLiberty*. Hämtad 2022-04-04 från: <https://www.rferl.org/a/from-not-us-to-why-hide-it-how-russia-denied-its-crimea-invasion-then-admitted-it/29791806.html>

Selyukh, Alina (2022). A Russian court bans Facebook and Instagram as extremist. *NPR*. Hämtad 2022-05-10 från: <https://www.npr.org/2022/03/21/1087827003/facebook-instagram-russia-extremist-organization>

Shifman, Limor (2014). *Memes in Digital Culture*. Cambridge: MIT Press. ISBN: 9780262525435

Statista (2021). *Worldwide visits to Reddit.com from January to June 2021*. Hämtad 2022-04-27 från: <https://www.statista.com/statistics/443332/reddit-monthly-visitors>

Svensson, Daniel (2008). Scary Movie 3 (2003). *Moviezin*. Hämtad 2022-05-06 från: <https://www.moviezine.se/movies/scary-movie-3>

Sveriges Radio (2022). Historia skrivs nu i Europa. Hämtad 2022-02-23 från: <https://sverigesradio.se/artikel/historia-skrivs-nu-i-europa>

Suciu, Peter (2022-03-02). Real Or Fake: Video Of Farmer Stealing Russian Tank, Landmine Removed With Bare Hands, And Comparisons Of Putin To Hitler Trending. I *Forbes*. Hämtad 2022-05-05 från: <https://www.forbes.com/sites/petersuciu/2022/03/02/real-or-fake-video-of-farmer-stealing-russian-tank-landmine-removed-with-bare-hands-and-comparisons-of-putin-to-hitler-trending/?sh=7113996f43ec>

Tropedia (u.å). *Paste Eater*. Hämtad 2022-05-06 från:
https://tropedia.fandom.com/wiki/Paste_Eater

TV Tropes (u.å1). *Big Friendly Dog*. Hämtad 2022-05-10 från:
<https://tvtropes.org/pmwiki/pmwiki.php/Main/BigFriendlyDog>

TV tropes (u.å2). *Paste Eater*. Hämtad 2022-05-06 från:
<https://tvtropes.org/pmwiki/pmwiki.php/Main/PasteEater>

TV Tropes (u.å3). *Dirty Communists*. Hämtad 2022-05-06 från:
<https://tvtropes.org/pmwiki/pmwiki.php/Main/DirtyCommunists>

TV Tropes (u.å4). *Story Arc*. Hämtad 2022-05-16 från:
<https://tvtropes.org/pmwiki/pmwiki.php/Main/StoryArc>

Vasquéz, Camilla & Aslan, Erlan. (2020). "Cats be outside, how about meow": Multimodal Humor and Creativity in an Internet Meme. *Journal of Pragmatics*, 171. s. 101-117

Vigsø, Orla (2019). Retorisk analys. I Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.) *Metoder i medie- och kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur. s. 215-243

Way, L. (2019). The importance of Memes. *Journal of Communication*, 34(5). s. 552-556

Webb, Brandon (2018). Laughter Louder Than Bombs? Apocalyptic Graphic Satire in Cold War Cartooning, 1946-1959. *American Quarterly*, 70(2), 235-266

Webb, Brandon (2019). 'Hitler Must be Laughed At!': The PCA, Propaganda and the Perils of Parody During Wartime. *Historical Journal of Film, Radio and Television*, vol. 39(4). Abingdon: Routledge s. 749-767

Wiggins, Bradley E. (2016). Crimea River. Directionality in Memes from the Russia-Ukraine Conflict. *International Journal of Communication*, 10(2016). 1932-8036/20160005 s. 451-485

Wikipedia a (2022-04-12). Chad (slang). I *Wikipedia, The Free Encyclopedia*. Hämtad 2022-05-05 från: [https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Chad_\(slang\)&oldid=1082294218](https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Chad_(slang)&oldid=1082294218)

Wikipedia b (2022-05-04). Family Guy. I *Wikipedia, The Free Encyclopedia*. Hämtad 2022-05-06 från: https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Family_Guy&oldid=1086193366

Wikipedia c (2022-04-23). Comrade. I *Wikipedia, The Free Encyclopedia*. Hämtad 2022-05-06 från: <https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Comrade&oldid=1084182939>

Wikipedia d (2022-05-09). Alex Jones. I *Wikipedia, The Free Encyclopedia*. Hämtad 2022-05-16 från: https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Alex_Jones&oldid=1086919020

Bilagor

Bilaga 1 – Mral, Gelang & Bröms (2016:104ff) modell för analys av visuell retorik

Manifest nivå

- Hur är den visuella texten komponerad? Vad dras ögonen till? Varför?
- Vilka ikoniska, symboliska eller indexikaliska tecken går att isolera och vad säger de?
- Hur förhåller sig bild och text i kombination till varandra – rubriker, mellanrubriker, bildtexter och liknande?
- Hur hanteras typografin, finns det olika typsnitt och vad blir effekten av dessa?
- Vad finns i förgrunden? I bakgrunden? Vad är fokuserat? Ofokuserat? Vad rör sig? Vad är högt placerat eller lågt? Vad finns till höger, till vänster eller i mitten? Vilken effekt har dessa placeringar för budskapet?
- Är någon speciell information (som namn, ansikte eller scen) på något sätt betonad eller framhävt för att dra till sig uppmärksamhet?
- Hur används ljus och färger? Finns det film- eller ljudelement?
- Vilka detaljer är framhävda eller nedtonade? Finns det förvirrande, otydliga distraherande eller uppenbart utelämnade element?
- Är något överraskande i val av design?
- Berättas en historia här? Kan man se typiska narrativa drag som hjältar, bovar och offer, nu och sen?
- Finns det uppmaningar att följa upp argument? Uppmuntras man till att fortsätta läsa? Klicka på länkar? Scrolla? Fylla i en blankett? Ange din e-postadress? Beställa något?

Latent nivå

- Vilken argumentativ avsikt förmedlar texten?
- Vilken är tesen och vilka är de visuella argument som ska stödja denna?
- Kan man se tydliga ethos-, logos- eller pathosargument?
- Finns det någon refutatio i det visuella? Bemöter bilden tänkta eller framförda invändningar för att på så sätt stärka den egna argumentationen?
- Vilka kulturella värderingar eller ideal suggererar de visuella? Det goda livet? Kärlek och harmoni? Sexighet? Ungdom? Äventyr? Ekonomisk makt eller dominans? Frihet? Förstärker det visuella dessa värden eller blir de ifrågasatta? På vilket sätt förstärker det visuella argumenten?
- Vad mer kan man säga om den underliggande doxan?
- Vilka känslor avser det visuella att väcka? Begär? Avundsjuka? Empati? Skam och skuld? Stolthet? Rädsla? Något annat?
- Finns det motsägelser i den visuella presentationen?
- Finns det återkommande, intensifierade eller speciellt framhävda element? Presenteras något som "hyper normalt" eller som ett ideal? På vilket sätt förklarar eller förstärker, respektive förvirrar eller motsäger det budskapet?
- Finns det metaforiska eller metonymiska element i budskapet?

Bilaga 2 – Tematisk kodning av inlägg

Den tematiska tematiseringen av inlägg finns tillgänglig här:

https://docs.google.com/spreadsheets/d/1yA0ZpgqjQf4aWEume_0_xbhppyy8W1EZfSq_sn4Mm2c/edit?usp=sharing

I dokumentet finns också länkar till samtliga inlägg på Reddit och en översikt över antalet inlägg kodade inom varje kategori. Detta kommer att finnas tillgängligt så länge Google väljer att ha kvar funktionen Google Sheets.

Bilaga 3 – Mem, bilder

Med reservation för att memen i vår analys kan raderas från Reddit, har vi sparat varje bild i ett dokument. I dokumentet finns också en länk till varje Reddit-inlägg.

<https://docs.google.com/document/d/1-SKg8O7RNu4OxbsYMFBEpvqNsKu9iudCwrxCKNcoULI/edit>

Detta kommer att finnas tillgängligt så länge Google väljer att ha kvar funktionen Google Docs.

